

Київський національний торговельно-економічний університет
Кафедра міжнародного менеджменту

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

«Організація імпорتنих операцій ТОВ «Атб-Маркет»»
(на матеріалах ТОВ «АТБ-Маркет»)

Студента 2 курсу,
спеціальності 073
«Менеджмент»
спеціалізації «Менеджмент
зовнішньоекономічної
діяльності»

Берегової Олександри
Романівни

Науковий керівник
д-р екон. наук, професор

Мельник Тетяна Миколаївна

Гарант освітньої програми
кандидат екон. наук,
доцент кафедри
міжнародного
менеджменту

Серова Людмила Петрівна

Київ 2021

Тема «Організація імпорتنих операцій ТОВ «АТБ-Маркет»» - наказ

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ДОСЛІДЖЕННЯ організаційно-економічного механізму організації ІМПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ ТОВ «АТБ-МАРКЕТ».....	6
1.1. Аналіз фінансово-економічної діяльності підприємства	6
1.2. Аналіз зовнішньоекономічної діяльності підприємства	16
1.3. Дослідження ефективності імпорتنих операцій підприємства	23
РОЗДІЛ 2. УДОСКОНАЛЕННЯ ІМПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ ТОВ «АТБ-МАРКЕТ»	34
2.1. Обґрунтування напрямів удосконалення процесу організації операцій з імпорту підприємства	34
2.2. Розробка заходів щодо підвищення ефективності імпорту продукції підприємства.....	38
2.3. Прогнозування фінансових результатів підприємства внаслідок реалізації запропонованих заходів	51
ВИСНОВКИ	55
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	58
ДОДАТКИ	61

ВСТУП

Актуальність теми. Зовнішньоторговельна діяльність підприємств - це сфера господарської діяльності, пов'язана з міжнародною виробничою і науково-технічною кооперацією, експортом і імпортом продукції, виходом підприємства на зовнішній ринок. Вона є наслідком розвитку зовнішньоекономічних зв'язків як сукупності напрямків, форм, методів і засобів торговельно-економічного, науково-технічного співробітництва, а також валютно-фінансових і кредитних відносин держави з закордонними країнами з метою раціонального використання переваг міжнародного поділу праці та міжнародних економічних відносин для вирішення народно-господарських і зовнішньополітичних завдань.

На даному етапі розвитку зовнішньоекономічної сфери відносин особливої актуальності набуває діяльність комерційних організацій, пов'язана з імпортом товарів і послуг. Імпорт можна вважати таким після того, як товар перетне кордон іншої держави. Деякі економісти відзначають, що імпорт товарів і послуг є головною складовою частиною зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Оцінка ефективності зовнішньоекономічних імпортних операцій є обов'язковим елементом механізму здійснення такої діяльності і дозволяє підтримувати високий рівень рентабельності і конкурентоспроможності всієї організації. У зв'язку з цим вивчення наукових проблем ефективності зовнішньоекономічних імпортних операцій підприємства набуває підвищеної актуальності.

Аналіз останніх досліджень. Трансформація питань вивчення ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємств відобразилась в працях вітчизняних і зарубіжних авторів. Вивченню даної сфери присвятили свої роботи С.Л. Сорокін, В.А. Залевський, Ю.А.Грігор'єв. Аналізу проблеми підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності були присвячені праці багатьох вітчизняних і зарубіжних авторів, в числі яких: Ч. Барнард, М. Вебер, Е. Мейо, Ф. Тейлор, Р. Трондайк, А. Лоулор, А. М. Жемчугова, М. К. Перлів, І.В. Матяш і багато інших. Незважаючи на незмінний інтерес науковців до означених вище

питань, проблематика ефективності зовнішньоекономічних імпорتنих операцій підприємства недостатньо вивчена.

Мета випускної кваліфікаційної роботи полягає у проведенні аналітичних досліджень та розробці практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності імпорتنих операцій підприємства.

Досягнення мети забезпечується реалізацією таких завдань:

- провести аналіз фінансово-економічної діяльності підприємства;
- здійснити аналіз зовнішньоекономічної діяльності підприємства;
- представити дослідження ефективності імпорتنих операцій підприємства;
- обґрунтувати напрями удосконалення процесу організації операцій з імпорту підприємства;
- представити розробку комплексу заходів щодо підвищення ефективності імпорту продукції підприємства;
- здійснити прогнозування фінансових результатів підприємства внаслідок реалізації запропонованих заходів.

Об'єктом дослідження є процес підвищення ефективності імпорتنих операцій підприємства ТОВ «АТБ-Маркет».

Предметом дослідження є методичні засади та прикладний інструментарій дослідження ефективності імпорتنих операцій підприємства ТОВ «АТБ-Маркет».

Методи дослідження базуються на загальних теоретичних положеннях щодо сутності і принципів управління імпортною діяльністю підприємства. У процесі дослідження застосовувалися загальноприйняті в економічній науці методи вивчення: теоретико-методологічний, абстрактно-логічний, статистично-економічний, системного аналізу. Основу дослідження склали наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених, в яких висвітлені фундаментальні положення щодо здійснення міжнародної імпоротної діяльності підприємства.

Інформаційними джерелами дослідження виступили законодавчі та нормативні акти з питань зовнішньоекономічної імпоротної діяльності,

спеціальна література з проблем теорії і практики управління імпортою діяльністю підприємства та оперативні дані підприємства, які характеризують результати ефективності зовнішньоекономічних імпортих операцій.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в наступному:

- удосконалено методичний інструментарій оцінювання ефективності зовнішньоекономічних імпортих операцій підприємства;
- запропоновано комплекс напрямів підвищення ефективності зовнішньоекономічних імпортих операцій підприємства.

Практичне значення одержаних результатів. Основні висновки та практичні рекомендації випускної кваліфікаційної роботи можуть бути застосовані в практиці для забезпечення ефективності зовнішньоекономічних імпортих операцій підприємства ТОВ «АТБ-Маркет». Розраховано економічний ефект від впровадження пропозицій, наданих у другому розділі випускної кваліфікаційної роботи роботи.

Структура та обсяг випускної кваліфікаційної роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків. Повний обсяг роботи нараховує 60 сторінок. Список використаної літератури складається з 33 найменувань.

РОЗДІЛ 1. ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ІМПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ ПІДПРИЄМСТВА ТОВ «АТБ-МАРКЕТ»

1.1. Аналіз фінансово-економічної діяльності підприємства

ТОВ «АТБ-Маркет» (широко відома як «АТБ») - найбільша українська мережа супермаркетів як за товарообігом, так і за числом магазинів. Станом на березень 2021 року мережа нараховує 1203 крамниці. Також здійснює доставку продуктів додому. Входить до складу Корпорації «АТБ» [24].

Мережа продуктових супермаркетів «АТБ-Маркет» входить до складу дніпровської корпорації АТБ. Корпорація «АТБ» - це об'єднання великих українських компаній, що здійснюють свою діяльність у таких сферах бізнесу, як управління активами, роздрібна торгівля, виробництво та продаж харчових продуктів, надання послуг у сфері спорту й відпочинку. До складу корпорації АТБ входять мережа супермаркетів «АТБ-маркет», кондитерська фабрика «Квітень», м'ясна фабрика «Фаворит Плюс», спортивний комплекс «Схід».

Компанія «АТБ-маркет» була заснована в 1993 році, коли магазини фірми «Агротехбізнес» поклали початок становленню мережі дискаунтерів «АТБ». Вже в 2000-х роках мережа «АТБ» вперше в Україні впроваджує нову систему самообслуговування у форматі «дискаунтер». Дискаунтер - магазин з широким асортиментом товарів за оптовими цінами. У поєднанні зі зручним розташуванням і високою якістю продукції, даний формат максимально відповідає пріоритетам споживачів [24].

За чверть століття підприємство виросло у найбільшу роздрібну мережу національного масштабу. Сьогодні торгівельна мережа «АТБ» налічує понад 1000 магазинів в 279 населених пунктах 24 областей України та продовжує демонструвати найвищі темпи зростання. Сучасні підходи до розробки маркетингової стратегії, логістики, контролю якості продовольчих товарів та

обслуговування клієнтів забезпечили підприємству позиції лідера в торгівельній галузі країни як за кількістю покупців, так й за товарообігом, податковим видаткам.

Мережа ТОВ «АТБ-Маркет» є найбільшою роздрібною продуктовою мережею в Україні як за товарообігом, так і за числом магазинів. у 2020 товарообіг ТОВ «АТБ-Маркет» становив 104,9 млрд грн, а число магазинів на кінець 2021 року нараховувало 1201 одиницю [24].

Мережа ТОВ «АТБ-Маркет» увійшла до двадцятки найбільших платників податків країни (ставши в цьому списку єдиним представником роздрібної торгівлі), сума сплачених податків ТОВ «АТБ маркет» 2019 року склала 4,7 млрд грн. У 2020 році сплачені податки склали 15,6 млрд грн.

Асортимент магазинів складає більш ніж 3500 товарів, з яких більше 1000 - представляють власні торгові марки «АТБ». За рахунок мінімізації витрат на логістику і рекламу, вартість такої продукції нижче середньоринкової, але якість не поступається відомим брендам. Щодоби в магазинах мережі «АТБ» здійснюють покупки понад 3 млн. українців.

ТОВ «АТБ-Маркет» є найбільшим роботодавцем, сьогодні на підприємстві працюють близька 60 тис. чол. Співробітники, які посідають адміністративні посади, та ті, хто працює у торгівельній мережі, отримали професійну підготовку в навчальних центрах компанії.

Націленість на результат, розвиток професійних якостей, дотримання корпоративних норм та високий рівень відповідальності кожного співробітника роблять можливим досягнення місії підприємства [24].

Забезпечувати населення України якісними продуктами харчування та непродовольчими товарами першої необхідності за мінімальними цінами. Гарантувати якість товару за рахунок використання вискоєфективних технологій і етичного ведення роздрібного бізнесу.

ТОВ «АТБ-Маркет» є підприємством, що становить суспільний інтерес і складає фінансову звітність відповідно до міжнародних стандартів бухгалтерського обліку.

Фінансовий аналіз та економічна характеристика підприємства дозволяють виявити його сильні та слабкі сторони, що дозволяє провести оцінку потенціалу господарської діяльності підприємства. Проведемо комплексний огляд основних показників господарської діяльності одного з мережевих магазинів ТОВ «АТБ-Маркет», розташованого в м. Києві. В першу чергу необхідно провести розрахунок основних економічних показників діяльності ТОВ «АТБ-Маркет» у м. Києві згідно даних табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Динаміка основних економічних показників
господарської діяльності ТОВ «АТБ-Маркет» протягом 2016-2020рр.

Показники	Роки					2020 р. до 2016 р.	
	2016	2017	2018	2019	2020	+, –	%
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	40912	45588	54123	63177	70124	29212,00	71,40
Валовий прибуток, тис. грн.	12308	10640	14171	18599	21620	9312,00	75,66
Чистий прибуток, тис. грн.	3404	2072	3583	5012	7676	4272,00	125,50
Середньорічна вартість:							
– необоротних активів;	12530	15068	16760	19579	17490	4960,00	39,58
– оборотних активів	4938	6078	6886	6426	8766	3828,00	77,52
Фондовіддача, грн	3,27	3,03	3,23	3,23	4,01	0,74	22,79
Коефіцієнт оборотності оборотних активів, оборотів	8,29	7,50	7,86	9,83	8,00	-0,29	-3,45
Продуктивність праці, тис. грн.	108,52	125,24	149,51	177,96	226,21	117,69	108,45
Рентабельність господарської діяльності, %	8,32	4,55	6,62	7,93	10,95	2,63	X

Джерело: складено за даними фінансової звітності підприємства

Аналіз показав, що компанія ТОВ «АТБ-Маркет» діє прибутково, про що свідчать дані показників чистого доходу від реалізації продукції, чистого прибутку. Зокрема в 2016 році чистий дохід від реалізації послуг становив 40912 тис.грн. В 2020 році відбулося збільшення чистого доходу на 29212 тис.грн або на 71,40% в порівнянні з 2016 роком, що склало 70124 тис.грн. Чистий прибуток підприємства є значним, і як позитивне слід відмітити його зростання в 2016-2020 роках. Якщо в 2016 році він становив 3404 тис.грн., то в 2020 році значення

цього показника становило 7676 тис.грн. або 125,50 % рівня 2016 року. Має тенденцію до збільшення і показник середньорічної вартості необоротних та оборотних активів. Якщо в 2016 році ці показники становили 12530 та 4938 тис.грн., то в 2020 році їх значення збільшились і становлять 17490 та 8766 тис.грн. відповідно (відбулося збільшення на 39,58 та 77,52 % відповідно). Фондовіддача, тобто показник, що характеризує ефективність використання основних засобів має достатньо велике, та позитивне значення. Як показав аналіз, в 2020 році її значення становить 4,01 грн., що на 0,74 пункти більше рівня 2016 року. Негативним зрушенням слід вважати загальне зниження ефективності використання оборотних активів, про що свідчать дані коефіцієнта оборотності оборотних активів. Якщо в 2016 році цей показник становив 8,29 обороти, то в 2020 році відбулося зниження оборотності на 3,45 %. Слід відзначити, що ТОВ «АТБ-Маркет» є рентабельним, однак в 2017 році спостерігалась тенденція до зниження рівня рентабельності в порівнянні з 2016 роком.

Для дослідження і оцінки майнового стану ТОВ «АТБ-Маркет» за даними фінансової звітності можна використати показники, наведені в табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Динаміка показників майнового стану ТОВ «АТБ-Маркет» протягом 2016-2020рр.

Показники	Роки					2020 р. до 2016 р.
	на 31.12.16	на 31.12.17	на 31.12.18	на 31.12.19	на 31.12.20	
Загальна вартість активів (майна), тис.грн.	19560	22732	24561	27449	30780	11220
Вартість необоротних активів, тис. грн.	13944	16192	17328	21830	18788	4844
Вартість оборотних активів, тис. грн.	5616	6540	7233	5619	10992	5376
Вартість матеріальних оборотних активів (запасів), тис. грн.	3820	3688	3912	2241	5476	1656
Дебіторська заборгованість, тис. грн.	1688	2808	3279	3321	1599	-89
Власний капітал, тис. грн.	17632	19704	20749	20837	27380	9748
Залучений капітал, тис. грн.	1924	3024	3812	6612	3400	1476
Поточні зобов'язання, тис. грн.	1924	3024	3812	6612	3400	1476
Робочий (чистий оборотний) капітал, тис. грн.	3692	3516	3421	-993	7592	3900

Продовження таблиці 1.2

Частка власних оборотних активів	0,66	0,54	0,47	-0,18	0,78	0,12
Коефіцієнт співвідношення:						
необоротних і оборотних активів	2,48	2,48	2,40	3,89	1,71	-0,77
оборотних і необоротних активів	0,40	0,40	0,42	0,26	0,59	0,18

Джерело: складено за даними фінансової звітності підприємства

Аналіз показав, що загальна вартість майна (активів) підприємства збільшилась в 2020 році на 11220 тис.грн. порівняно з 2016 роком. Вартість необоротних активів в 2020 році зросла на 4844 тис.грн., а оборотних – на 5376 тис.грн. Робочий (чистий оборотний) капітал, тобто власні оборотні активи, які визначаються як різниця між оборотними активами підприємства та його поточними зобов'язаннями в 2020 році склав 7592 тис.грн, що на 3900 тис.грн. більше за рівень 2016 року. Отже слід відзначити, що підприємство є платоспроможним. Коефіцієнт надійності дебіторської заборгованості, значення якого в усіх звітних періодах більше за критичне, також свідчить про надійність підприємства.

Характеристика ефективності роботи підприємства не може бути повною без аналізу показників ліквідності. Ліквідність майна підприємства є одним з головних показників фінансового стану [28, с.44]. Аналіз головних показників ліквідності компанії ТОВ «АТБ-Маркет» будемо вести виходячи з даних табл. 1.3.

Таблиця 1.3

Динаміка показників ліквідності ТОВ «АТБ-Маркет» протягом

Показники	Роки					2020 р. до 2016 р.
	на 31.12.16	на 31.12.17	на 31.12.18	на 31.12.19	на 31.12.20	
Загальний коефіцієнт покриття (платоспроможності)	2,92	2,16	1,90	0,85	3,23	0,31
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,93	0,94	0,87	0,51	1,62	0,69
Коефіцієнт незалежної (забезпеченої) ліквідності	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,01	0,01	0,01	0,01	1,14	1,13
Чистий оборотний капітал, тис.грн.	3692	3516	3421	-993	7592	3900
Частка оборотних активів в загальній сумі активів	0,29	0,29	0,29	0,20	0,36	0,07

Джерело: складено за даними фінансової звітності підприємства

Як свідчить аналіз, підприємство ТОВ «АТБ-Маркет» має достатньо великий запас ліквідності. Водночас, не всі показники ліквідності знаходились в межах нормативу у 2016-2020 роках. Загальний коефіцієнт покриття є важливим показником платоспроможності. У 2020 році значення цього показника було в межах нормативу, а саме 3,23, що на 0,31 більше, ніж у 2016 році. Значення коефіцієнту швидкої ліквідності, при нормативному значенні більше 0,5, у 2020 році становило 1,62, що більше ніж у 2016 році на 0,69. Слід відзначити, що підприємство у 2016-2019 роках не було забезпечене найбільш ліквідними засобами – грошовими коштами, оскільки показник абсолютної ліквідності мав значення нижче за критичне (більше 0,2).

Фінансова стабільність підприємства є однією з найважливіших характеристик фінансового стану підприємства. Аналіз фінансової стійкості досліджуваного підприємства ТОВ «АТБ-Маркет» будемо здійснювати з використанням інформації фінансової звітності та відобразимо у табл. 1.4.

Таблиця 1.4

Динаміка показників фінансової стійкості ТОВ «АТБ-Маркет» протягом

Показники	Роки					2020 р. до 2016 р.
	на 31.12.16	на 31.12.17	на 31.12.18	на 31.12.19	на 31.12.20	
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	0,90	0,87	0,84	0,76	0,89	-0,01
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,10	0,13	0,16	0,24	0,11	0,01
Коефіцієнт фінансової залежності	1,11	1,15	1,18	1,32	1,12	0,01
Коефіцієнт концентрації поточної заборгованості	0,10	0,13	0,16	0,24	0,11	0,01
Коефіцієнт фінансової стійкості (забезпечення загальної заборгованості власним капіталом)	9,16	6,52	5,44	3,15	8,05	-1,11
Коефіцієнт фінансового левериджу (фінансового ризику)	0,11	0,15	0,18	0,32	0,12	0,02
Коефіцієнт забезпечення запасів власним капіталом	0,97	0,95	0,87	-0,44	1,39	0,42
Коефіцієнт маневреності оборотних активів	0,66	0,54	0,47	-0,18	0,69	0,03
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,21	0,18	0,16	-0,05	0,28	0,07
Коефіцієнт маневреності позикового капіталу	1,92	1,16	0,90	-0,15	2,23	0,31

Джерело: складено за даними фінансової звітності підприємства

Як видно з табл. 1.4, ТОВ «АТБ-Маркет» володіє значною фінансовою стійкістю. Про це свідчать основні показники фінансової стійкості підприємства. Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії, концентрації власного капіталу), має значення вище критичного в період 2016-2020 роки, та має стійке значення.

Коефіцієнт фінансової залежності при нормативному значенні не більше 2,0 на підприємстві ТОВ «АТБ-Маркет» у 2016 році мав значення 1,11, а у 2020 – 1,12, тобто відбулося збільшення значення цього показника на 0,01 пункта. Це говорить про невеличку частку позичених коштів у фінансуванні підприємства.

Важливим показником для визначення фінансової стійкості ТОВ «АТБ-Маркет» є коефіцієнт фінансової стабільності, який характеризує співвідношення власних та позикових коштів та обчислюється шляхом ділення власного капіталу на залучений капітал. Отже найбільш стабільний фінансовий стан підприємство мало в 2016 році, коли цей показник дорівнював 9,16 при нормативному значенні $>1,0$. В цілому слід відзначити, що в 2016-2020 роках відбувається покращення фінансової стабільності майже по всіх показниках.

Надзвичайно важливим вимірником фінансової стабільності є аналіз та оцінка ділової активності підприємства, що характеризується абсолютними і відносними результативними показниками використання ресурсів та обсягами виробничо-торговельної діяльності ТОВ «АТБ-Маркет» (табл. 1.5).

Таблиця 1.5

Динаміка показників ділової активності ТОВ «АТБ-Маркет» протягом

Показники	Роки					2020 р. до 2016 р.	
	2016	2017	2018	2019	2020	+, -	%
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	40912	45588	54123	63177	70124	29212	71,40
Чистий прибуток, тис. грн.	3404	2072	3583	5012	7676	4272	125,50
Додана вартість, тис. грн.	11516	10256	12953	18154	22576	11060	96,04
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	8,29	7,50	7,86	9,83	8,00	-0,29	-3,45
Тривалість обороту оборотних активів, дні	44,05	48,66	46,44	37,13	45,63	1,57	3,57
Коефіцієнт оборотності запасів	11,95	12,14	14,24	20,54	15,30	3,36	28,08
Тривалість обороту запасів, дні	30,55	30,06	25,63	17,77	23,85	-6,70	-21,93
Коефіцієнт оборотності активів	2,34	2,16	2,29	2,43	2,62	0,28	11,90
Тривалість обороту активів, дні	155,84	169,31	159,47	150,24	139,27	-16,58	-10,64
Тривалість операційного циклу, дні	43,57	48,34	46,44	37,13	45,52	1,95	4,47

Продовження таблиці 1.5

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	28,93	20,28	17,78	19,14	31,82	2,89	9,99
Термін погашення дебіторської заборгованості, дні	12,62	18,00	20,53	19,07	11,47	-1,15	-9,08
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	2,57	2,44	2,68	3,04	2,98	0,41	16,00
Тривалість обороту власного капіталу, дні	142,14	149,47	136,41	120,13	122,54	-19,60	-13,79
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	42,97	44,26	40,03	38,22	31,11	-11,86	-27,61
Тривалість обороту кредиторської заборгованості, дні	8,49	8,25	9,12	9,55	11,73	3,24	38,13
Матеріаломісткість господарської діяльності	0,65	0,69	0,66	0,60	0,21	-0,44	-67,90
Трудомісткість господарської діяльності	0,17	0,18	0,17	0,20	0,25	0,07	41,33
Фондомісткість господарської діяльності	0,05	0,05	0,08	0,08	0,05	-0,01	-12,15

Джерело: складено за даними фінансової звітності підприємства

Дані табл. 1.5 показують, що в 2020 році підприємство ТОВ «АТБ-Маркет» покращило свою діяльність і в першу чергу за рахунок нарощування обсягів господарської діяльності. Про це свідчить дані показників чистого доходу від реалізації продукції та фінансового результату від господарської діяльності. Зростання показників обсягів господарської діяльності призвело до скорочення інших операційних витрат підприємства, що в свою чергу призвело до зростання чистого фінансового результату. Додана вартість підприємства ТОВ «АТБ-Маркет», також, має тенденцію до зростання, оскільки у 2020 році відбулося її збільшення на 11060 тис.грн., або на 96,04 %, що склало 22576 тис.грн.

Про нестабільність формування ділової активності ТОВ «АТБ-Маркет» свідчать дані розрахунку коефіцієнтів оборотності активів підприємства. Коефіцієнт оборотності – кількість оборотів, яку здійснюють певні види активів протягом звітного періоду. Прискорення обіговості сприяє економії та вивільненню зайвих коштів з обороту. Зокрема, коефіцієнт оборотності оборотних активів, що характеризує можливість вивільнення їх з господарської діяльності та шляхи більш ефективного використання коштів в 2016 році склав 8,29 оборотів, а в 2020 році скоротився до 8,00 обороти, тобто на 0,29 обороти.

Коефіцієнт оборотності запасів має більш стабільне значення, і у 2020 році становить 15,30 обороти. Загальні активи підприємства характеризуються досить високими термінами оборотності, оскільки у 2020 році відбулося їх

пришвидшення на 16,58 дня. Тривалість операційного циклу підприємства становить 45,52 дня, що на 4,47 % більше, ніж у 2016 році. Така негативна тенденція свідчить про уповільнення кругообігу фінансових ресурсів.

Узагальнюючими показниками використання ресурсів підприємства є фондомісткість, матеріаломісткість, трудомісткість господарської діяльності. Аналіз свідчить, що в 2020 році дещо скоротилась матеріаломісткість (на 0,44 грн. в порівнянні з 2016 роком) та скоротилась фондомісткість (на 0,01 грн в порівнянні з 2016 роком).

Аналіз рівня прибутковості та ефективності формування фінансових результатів діяльності ТОВ «АТБ-Маркет» представлено в табл. 1.6.

Таблиця 1.6

Динаміка показників рентабельності та ефективності господарської діяльності ТОВ «АТБ-Маркет» протягом...
додати одиниці виміру

Показники	Роки					2020 р. до 2016 р.
	2016	2017	2018	2019	2020	
Валова рентабельність витрат основної діяльності, %	43,02	30,44	35,47	41,72	44,57	1,55
Коефіцієнт окупності витрат основної діяльності	2,32	3,28	2,82	2,40	2,24	-0,08
Рентабельність операційної діяльності, %	16,37	6,38	9,31	12,01	17,48	1,11
Рентабельність господарської діяльності	15,38	5,87	8,65	11,16	17,34	1,96
Рентабельність підприємства	9,66	4,82	7,21	8,84	12,80	3,14
Чиста рентабельність виручки від надання послуг	8,32	4,55	6,62	7,93	10,94	2,62
Рентабельність активів	19,48	9,80	15,15	19,27	28,68	9,20
Коефіцієнт покриття витрат операційної діяльності	0,86	0,94	0,91	0,89	0,85	-0,01
Коефіцієнт покриття адміністративних витрат	0,12	0,11	0,11	0,12	0,10	-0,02
Коефіцієнт покриття витрат на збут	0,04	0,05	0,05	0,05	0,05	0,01
Співвідношення адміністративних витрат і собівартості наданих послуг	0,17	0,14	0,16	0,17	0,14	-0,03
Співвідношення витрат на збут і собівартості наданих послуг	0,06	0,07	0,07	0,08	0,08	0,02
Коефіцієнт покриття активів	0,43	0,46	0,44	0,41	0,38	-0,05
Загальна економічна рентабельність	31,33	11,94	18,17	24,32	39,15	7,82
Комерційна рентабельність	43,02	30,44	10,72	13,26	44,57	1,55

Джерело: складено за даними фінансової звітності підприємства

З таблиці 1.6 видно, що ТОВ «АТБ-Маркет» є рентабельним. Основним показником, який характеризує валовий прибуток, є валова рентабельність. Цей показник визначає рівень, на який підприємство може збільшити операційний прибуток шляхом зниження адміністративних витрат і витрат на збут. Як видно, в 2020 році валова рентабельність становить 44,57%, що на 1,55 пунктів більше рівня 2016 року. Показники рентабельності основної, операційної, звичайної, господарської діяльності мають високе значення, що говорить про високу ефективність господарювання підприємства.

Загальна економічна рентабельність характеризує ефективність господарської діяльності підприємства створеним прибутком і активами, які приймали участь у формуванні фінансового результату. Цей показник в 2016 році мав значення 31,33%, а в 2020 році відбулося певне його зростання до рівня 39,15% тобто на 7,82 пункти.

Важливими показниками, які співвідносять витрати і доходи підприємства, є коефіцієнти окупності і покриття витрат. Коефіцієнт покриття визначається як відношення витрат підприємства, які формують собівартість наданих послуг, до суми продажу, одержаної підприємством, і показує, скільки витрат здійснює підприємство щоб одержати одну гривню від послуг. Відношення чистого доходу до витрат характеризується коефіцієнтом окупності витрат підприємства. Коефіцієнти покриття витрат операційної діяльності мають стабільне значення в 2016-2020 роках і коливаються в межах 0,85–0,94 відповідно.

Таким чином, результати проведеного аналізу головних показників прибутковості компанії ТОВ «АТБ-Маркет» дають можливість стверджувати про те, що підприємство є ефективним і покриває власні витрат за рахунок власних доходів, що і знаходить своє відображення в зростанні чистого прибутку. Результати аналізу фінансового стану підприємства дали можливість стверджувати, що ТОВ «АТБ-Маркет» має надзвичайно стабільний стан щодо співвідношення власного капіталу і поточних зобов'язань.

1.2. Аналіз зовнішньоекономічної діяльності підприємства

Зовнішньоекономічна діяльність підприємства ТОВ «АТБ-Маркет» - це сфера господарської діяльності, пов'язана з міжнародною виробничою і науково-технічною кооперацією, експортом і імпортом продукції, виходом підприємства на зовнішній ринок. Вона є наслідком розвитку зовнішньоекономічних зв'язків як сукупності напрямків, форм, методів і засобів торговельно-економічного, науково-технічного співробітництва, а також валютно-фінансових і кредитних відносин держави з закордонними країнами з метою раціонального використання переваг міжнародного поділу праці та міжнародних економічних відносин для вирішення народно-господарських і зовнішньополітичних завдань.

Для аналізу зовнішньоекономічної діяльності підприємства необхідним є аналіз: динаміки структури чистих доходів ТОВ «АТБ-Маркет» у 2016-2020 рр., географічної структури зовнішньоекономічних операцій ТОВ «АТБ-Маркет» у 2016-2020 рр., динаміки чистих доходів за видовою структурою зовнішньоекономічних операцій, внеску чистого прибутку від ЗЕД ТОВ «АТБ-Маркет».

Динаміка структури чистих доходів ТОВ «АТБ-Маркет» у цілому та від ЗЕД зокрема у 2016-2020 рр. наведено в табл. 1.7.

Таблиця 1.7

Динаміка структури чистих доходів ТОВ «АТБ-Маркет» у 2016-2020 рр.

Показники	2016	2017	2018	2019	2020	Ланцюгові теми зростання, %			
						2017	2018	2019	2020
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	40912	45588	54123	63177	70124	11,43	18,72	16,73	11,00
Чистий дохід від ЗЕД, тис. грн.	14483	15591	19971	22238	26016	7,65	28,09	11,35	16,99
Частка чистого доходу від ЗЕД у чистому доході, %	35,4	34,2	36,9	35,2	37,1	-3,39	7,89	-4,61	5,40
Чистий дохід від внутрішньої діяльності, тис. грн.	26429	29997	34152	40939	44108	13,50	13,85	19,87	7,74
Частка чистого доходу від внутрішньої діяльності у чистому доході, %	64,6	65,8	63,1	64,8	62,9	1,86	-4,10	2,69	-2,93

Джерело: складено за даними фінансової звітності підприємства

Виходячи із табл. 1.7, можна дійти висновку, що чистий дохід від ЗЕД на підприємстві ТОВ «АТБ-Маркет» впродовж 2016 – 2020 рр. практично завжди зростає, у 2017 р. порівняно з 2016 р. на 7,65 %, у 2018 р. порівняно з 2017 р. на 28,09 %, у 2019 р. порівняно з 2018 р. на 11,35 %, у 2020 р. порівняно з 2019 р. зріс на 16,99 %.

Частка чистого доходу від ЗЕД у чистому доході знаходиться в межах 34,2 % - 37,1 % протягом 2016 – 2020 років, що свідчить про направленість підприємства ТОВ «АТБ-Маркет» на внутрішню торговельну діяльність.

Географічна структура зовнішньоекономічних операцій ТОВ «АТБ-Маркет» у 2016-2020 рр. наведена в табл. 1.8.

Таблиця 1.8

Динаміка географічної структури зовнішньоекономічних операцій

ТОВ «АТБ-Маркет» у 2016 – 2020 рр.

Показник	2016	2017	2018	2019	2020	Ланцюгові темпи зростання, %			
	тис. грн.					2017	2018	2019	2020
Чистий дохід від ЗЕД, у т.ч.	14483	15591	19971	22238	26016	7,65	28,09	11,35	16,99
Польща	1737	1903	2676	2669	1822	9,54	40,64	-0,29	-31,74
Італія	1014	1044	1577	1896	2455	3,02	51,04	20,25	29,44
Чехія	869	872	1358	1650	2152	0,34	55,62	21,53	30,42
Німеччина	724	701	1138	1404	1847	-3,19	62,45	23,31	31,63
Латвія	1159	1216	1797	2143	2757	4,89	47,75	19,28	28,68
Молдова	812	804	1269	1551	2030	-0,88	57,82	22,21	30,84
Грузія	666	633	1050	1305	1727	-4,98	65,98	24,28	32,35
Болгарія	436	359	699	908	1240	-17,62	94,90	29,88	36,54
Франція	378	289	611	810	1120	-23,44	111,40	32,49	38,30
Естонія	320	221	523	711	998	-30,83	136,56	35,98	40,29
Данія	305	204	500	685	968	-33,03	145,21	36,95	41,31
Інші	6068	7341	6768	6508	6901	20,99	-7,81	-3,83	6,04

Джерело: складено за даними фінансової звітності підприємства

Найбільший обсяг зовнішньоекономічних операцій ТОВ «АТБ-Маркет» здійснювало з контрагентами з Латвії, Італії та Чехії. У 2016 р. обсяг операцій з резидентами Латвії склав 1159 тис. грн., з 2017 року почалося збільшення, яке призвело до зростання обсягів зовнішньоекономічних операцій з цією країною до 2757 тис. грн. У 2016 р. обсяг операцій з резидентами Італії склав 1014 тис.

грн., у 2020 році 2455 тис. грн. Значно зросла роль Чехії у 2020 році - 2152 тис. грн. проти 869 тис. грн. у 2016 році. Найбільш швидко зростали обсяги операції з контрагентами з відповідних країн у 2018 р., що пов'язано з пожвавленням економічних відносин на етапі виходу країни з економічної кризи.

Географічна структура зовнішньоекономічних операцій ТОВ «АТБ-Маркет» наведена в табл. 1.9.

Таблиця 1.9

Географічна структура зовнішньоекономічних операцій ТОВ «АТБ-Маркет» у 2016 – 2020 рр.

Показник	Частка, %					Ланцюгові темпи зростання, %			
	2016	2017	2018	2019	2020	2017	2018	2019	2020
Польща	12,0	12,2	13,4	12,0	7,0	101,67	109,84	89,55	58,33
Італія	7,0	6,7	7,9	8,5	9,4	95,71	117,91	107,97	110,67
Чехія	6,0	5,6	6,8	7,4	8,3	93,33	121,43	109,12	111,46
Німеччина	5,0	4,5	5,7	6,3	7,1	90,00	126,67	110,70	112,52
Латвія	8,0	7,8	9,0	9,6	10,6	97,50	115,38	107,11	109,96
Молдова	5,6	5,2	6,4	7,0	7,8	92,14	123,26	109,59	111,91
Грузія	4,6	4,1	5,3	5,9	6,6	88,26	129,56	111,41	113,31
Болгарія	3,0	2,3	3,5	4,1	4,8	76,67	152,17	116,86	116,63
Франція	2,6	1,9	3,1	3,6	4,3	71,54	164,52	118,95	118,13
Естонія	2,2	1,4	2,6	3,2	3,8	64,55	184,51	122,14	120,00
Данія	2,1	1,3	2,5	3,1	3,7	62,38	191,60	123,11	120,39
Інші	41,9	47,1	33,9	29,3	26,5	112,39	71,97	86,34	90,67
Всього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	x	x	x	x

Джерело: складено за даними фінансової звітності підприємства

Найбільшу частку чистого доходу від зовнішньоекономічної діяльності підприємства у 2016-2019 рр. сформовано за рахунок операцій з Польщею та Латвією. На їхню частку припадало відповідно 12% та 8% у 2016 р., 12,20% та 7,8% у 2017 р., 13,40% та 9,00% у 2018 р., 12% та 9,64% у 2019 р. Найбільшу частку чистого доходу від зовнішньоекономічної діяльності ТОВ «АТБ-Маркет» у 2020 р. забезпечили операції з Латвією та Італією, 10,60% та 9,44% відповідно.

Видова структура зовнішньоекономічних операцій ТОВ «АТБ-Маркет» у 2016 – 2020 рр. наведена в табл. 1.10.

Таблиця 1.10

Динаміка чистих доходів за видовою структурою зовнішньоекономічних операцій ТОВ «АТБ-Маркет» у 2016 – 2020 рр.

Показник	2016	2017	2018	2019	2020	Ланцюгові темпи зростання, %			
	тис. грн.					2017	2018	2019	2020
Напої	2752	3134	3695	4181	4917	13,88	17,90	13,16	17,61
Продовольчі товари	3664	4085	4833	5137	6296	11,48	18,32	6,29	22,56
Товари для тварин	2650	3025	3835	3825	4579	14,12	26,77	-0,25	19,71
Товари для дому	2636	2541	3415	4314	5073	-3,59	34,38	26,33	17,59
Засоби по догляду	2781	2806	4194	4781	5151	0,92	49,44	14,00	7,74
Чистий дохід від ЗЕД	14483	15591	19971	22238	26016	7,65	28,09	11,35	16,99

Джерело: складено за даними фінансової звітності підприємства

На основі даних табл. 1.10, можна дійти висновку, що найбільший обсяг чистого доходу від ЗЕД ТОВ «АТБ-Маркет» отримано від торгівлі продовольчими товарами - 3664 тис. грн. у 2016 р. та 6296 тис. грн. у 2020 р., а найменший від торгівлі товарами для тварин - 2650 тис. грн. у 2016 р. та 4579 тис. грн. у 2020 р.

Структура отриманого чистого доходу від зовнішньоекономічних операцій ТОВ «АТБ-Маркет» за видами реалізованих товарів у 2016 – 2020 рр. наведена у табл. 1.11.

Таблиця 1.11

Товарна структура продукції при здійсненні зовнішньоекономічних операцій ТОВ «АТБ-Маркет» у 2016 – 2020 рр.

Показник	Частка, %					Ланцюгові темпи зростання, %			
	2016	2017	2018	2019	2020	2017	2018	2019	2020
Напої	19,0	20,1	18,5	18,8	18,9	5,79	-7,96	1,62	0,53
Продовольчі товари	25,3	26,2	24,2	23,1	24,2	3,56	-7,63	-4,55	4,76
Товари для тварин	18,3	19,4	19,2	17,2	17,6	6,01	-1,03	-10,42	2,33
Товари для дому	18,2	16,3	17,1	19,4	19,5	-10,44	4,91	13,45	0,52
Засоби по догляду	19,2	18,0	21,0	21,5	19,8	-6,25	16,67	2,38	-7,91
Чистий дохід від ЗЕД	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	x	x	x	x

Джерело: складено за даними фінансової звітності підприємства

За результатами проведеного дослідження встановлено, що найбільша частка чистого доходу від зовнішньоекономічної діяльності підприємства у 2016 р. спостерігається з реалізації продовольчих товарів – 25,30%, у 2017 р. – 26,20%, у 2018 р. – 24,20%, у 2019 р. – 23,10%. Найбільша частка чистого доходу від зовнішньоекономічної діяльності підприємства у 2020 р. отримана від продовольчих товарів – 24,20%.

Оцінка ефективності здійснення зовнішньоекономічних операцій підприємства ТОВ «АТБ-Маркет» у 2016 – 2020 рр. наведена в табл. 1.12.

Таблиця 1.12

Динаміка показників ефективності зовнішньоекономічних операцій
ТОВ «АТБ-Маркет» у 2016 – 2020 рр.

Показник	2016	2017	2018	2019	2020	Ланцюгові темпи зростання, %			
						2017	2018	2019	2020
Чистий дохід від ЗЕД, тис. грн.	14483	15591	19971	22238	26016	7,65	28,09	11,35	16,99
Повні витрати при здійсненні операцій ЗЕД, тис. грн.	13536	14046	17218	18845	21500	3,77	22,58	9,45	14,09
Ефект, тис. грн.	947	1546	2754	3393	4516	63,15	78,18	23,22	33,08
Ефективність, %	6,54	9,91	13,79	15,26	17,36	51,55	39,10	10,66	13,76

Джерело: складено за даними фінансової звітності підприємства

Отже, у 2020 р. чистий дохід від ЗЕД становив 26016 тис.грн., що на 16,99 % більше, ніж у 2019 р. Водночас, повні витрати при здійсненні операцій ЗЕД у 2019 р. склали 18845 тис.грн. У 2020 р. відбулося зростання витрат на 14,09 %, що склало 21500 тис.грн. Ефект від здійснення зовнішньоекономічних операцій ТОВ «АТБ-Маркет» становить чистий прибуток підприємства, який у 2020 р. склав 4516 тис.грн., що на 33,08 % більше, ніж у 2019 р. Ефективність здійснення зовнішньоекономічних операцій ТОВ «АТБ-Маркет» зросла на 13,76 %, що свідчить про покращення зовнішньоекономічної діяльності на підприємстві.

Проаналізуємо ефективність здійснення зовнішньоекономічних операцій в розрізі експорту та імпорту продукції підприємства ТОВ «АТБ-Маркет» за допомогою даних таблиці 1.13.

Таблиця 1.13

**Динаміка показників ефективності експорту та імпорту продукції
підприємства ТОВ «АТБ-Маркет» за 2016-2020 рр.**

Показник	2016	2017	2018	2019	2020	Ланцюгові темпи зростання, %			
	тис. грн.					2017	2018	2019	2020
Чистий дохід від ЗЕД, тис. грн.	14483	15591	19971	22238	26016	7,65	28,09	11,35	16,99
Експорт продукції підприємства, тис. грн.	3020	3862	6966	5795	7157	27,89	80,38	-16,81	23,50
Питома вага експорту продукції підприємства в сумі доходу (виручки) від реалізації продукції, %	20,85	24,77	34,88	26,06	27,51	18,80	40,82	-25,29	5,56
Імпорт продукції підприємства, тис. грн.	11463	11729	13005	16443	18859	2,32	10,88	26,43	14,69
Питома вага імпорту продукції підприємства в сумі чистого доходу від реалізації продукції, %	79,15	75,23	65,12	73,94	72,49	-4,95	-13,44	13,54	-1,96
Повні витрати при здійсненні зовнішньоекономічних операцій, тис. грн.	13536	14046	17218	18845	21500	3,77	22,58	9,45	14,09
Повні витрати при експорті продукції підприємства, тис. грн.	2947	3754	6517	5130	6207	27,41	73,58	-21,29	21,00
Питома вага експорту продукції підприємства в структурі собівартості реалізованої продукції, %	21,77	26,73	37,85	27,22	28,87	22,78	41,60	-28,08	6,06
Повні витрати при імпорті продукції підприємства, тис. грн.	10589	10292	10701	13715	15293	-2,81	3,98	28,17	11,50
Питома вага імпорту продукції підприємства в структурі собівартості реалізованої продукції, %	78,23	73,27	62,15	72,78	71,13	-6,34	-15,18	17,10	-2,27
Ефект експорту продукції підприємства, тис. грн.	73	107	449	666	950	47,38	318,00	48,26	42,70
Ефект імпорту продукції підприємства, тис. грн.	874	1438	2304	2728	3566	64,50	60,28	18,37	30,74
Ефективність експорту продукції підприємства, %	2,41	2,78	6,45	11,49	13,27	15,24	131,73	78,21	15,55
Ефективність імпорту продукції підприємства, %	7,62	12,26	17,72	16,59	18,91	60,77	44,56	-6,38	13,99

Джерело: складено за даними фінансової звітності підприємства

Аналізуючи дані таблиці 1.13, перш за все слід зазначити, що на підприємстві ТОВ «АТБ-Маркет» на протязі останніх трьох років спостерігається активне негативне зовнішньоторговельне сальдо, тобто імпорт продукції з іноземних країн перевищує експорт власної продукції. Проаналізуємо, як цей факт відбивається на ефективності діяльності всього

підприємства. Зокрема, питома вага експорту продукції підприємства в сумі доходу від реалізації товарів становить в середньому за чотири роки 35 %. Більше того, вона збільшується, хоча і повільними темпами. Це свідчить про тенденцію збільшення обсягів продажу продукції за кордон в порівнянні з обсягами продажу продукції в Україні, що в свою чергу сигналізує про більшу привабливість закордонних ринків і намагання підприємства залучити більше валютних ресурсів.

Ефект експорту продукції підприємства ТОВ «АТБ-Маркет» протягом досліджуваного періоду зростає та становить на кінець 2020 року 950 тис.грн, що на 42,70 % більше за показник 2019 року. Таким чином, прибутковість здійснення експортних операцій підприємства має тенденцію до зростання протягом досліджуваного періоду. Ефект імпорту продукції підприємства ТОВ «АТБ-Маркет» також протягом досліджуваного періоду зростає, однак в значно більших обсягах. Так, в 2019 році він становив 874 тис.грн., а в 2020 році він збільшився 30,74 % і становив 3566 тис.грн.

Ефективність експорту продукції підприємства ТОВ «АТБ-Маркет» протягом досліджуваного періоду зростає та становить на кінець 2020 року 13,27 %, що на 15,55 % більше за показник 2019 року. Ефективність імпорту продукції підприємства ТОВ «АТБ-Маркет» також протягом досліджуваного періоду зростає. Так, в 2019 році вона становила 7,62 %, а в 2020 році вона зросла на 13,99 % і становила 18,91 %.

Таким чином, підсумовуючи вищенаведене, можна сказати, що діяльність ТОВ «АТБ-Маркет» у сфері ЗЕД здійснюється досить ефективно на підприємстві, тобто вона дозволяє збільшити прибуток, що є головною метою функціонування будь-якого підприємства. Необхідно також зазначити, що за допомогою вправної зовнішньоторговельної політики підприємство може покращати свою ЗЕД, тобто дане підприємство здатне досягти ще вищого рівня реалізації продукції, і за умов здійснення ефективного господарювання отримати максимальний прибуток.

1.3. Дослідження ефективності імпорتنих операцій підприємства

Результати проведеного дослідження засвідчили, що імпортні операції на підприємстві ТОВ «АТБ-Маркет» - це операції, які здійснюють ввезення на внутрішній ринок товару, закупленого у іншої країни. Імпортёр ТОВ «АТБ-Маркет» повинен: мати необхідні кошти для закупівлі товару; знаючи потенційних постачальників, розіслати їм запити; провести аналіз цін конкурентів, що пропонують потрібний товар; укласти контракт з найкращим експортером; отримати закуплений товар; провести його оплату [24].

Зовнішньоекономічна імпортна діяльність підприємства ТОВ «АТБ-Маркет» здійснюється для того, щоб підвищити рівень його добробуту і забезпечити цільовий обсяг прибутку від реалізації імпортованої продукції. Звідси важливе значення для підприємства ТОВ «АТБ-Маркет» набуває питання підвищення ефективності імпорتنих операцій підприємства.

Аналіз імпоротної діяльності на підприємстві ТОВ «АТБ-Маркет» спрямований на вивчення мотивації і наслідків фінансових змін, її впливу на стан економіки підприємства у цілому.

Ефективність імпоротної діяльності на рівні підприємства ТОВ «АТБ-Маркет» визначається насамперед на основі аналізу прибутковості імпоротної операції шляхом зіставлення доходів і витрат, планових завдань і їх виконання. Також ефективність імпоротної діяльності визначається шляхом аналізу ринкової частки, підвищення ступеня популярності торгової марки товару і фірми, збільшення числа її покупців і контрагентів і т.д [11, с.56].

Розглянемо методику здійснення аналізу динаміки загального обсягу імпорتنих операцій ТОВ «АТБ-Маркет» (табл. 1.14).

Отже, за даними таблиці 2.14 видно, що підприємство ТОВ «АТБ-Маркет» протягом 2016-2020 років нарощувало загальні обсяги імпорتنих операцій порівняно з 2016 роком, взятим за базу.

Таблиця 1.14

Загальний обсяг імпорتنих операцій ТОВ «АТБ-Маркет» у 2016 – 2020 рр.

Рік	Загальний обсяг імпорتنих операцій, тис.грн.	Абсолютний приріст, тис.грн.		Темп зростання, %		Темп приросту, %	
		Базис-ний	Ланцю-говий	Базис-Ний	Ланцю-говий	Базис-ний	Ланцю-говий
2016	11463	—	—	—	—	—	—
2017	11729	266	266	102,32	102,32	2,32	2,32
2018	13005	1542	1276	113,45	110,88	13,45	10,88
2019	16443	4980	3438	143,44	126,44	43,44	26,44
2020	18859	7396	2416	164,52	114,69	64,52	14,69

Джерело: складено за даними фінансової звітності підприємства

Якщо аналізувати темпи зростання і приросту, а також абсолютний приріст, розраховані ланцюговим способом, то видно, що найбільший темп росту складає 126,44 % (або 3438 тис.грн.) у 2019 році порівняно з 2018 роком. Відповідно, у цей період спостерігається і найвищий темп приросту. Найнижчий темп зростання був у 2017 році порівняно з 2016 роком і складає 102,32 % (або 266 тис.грн.).

Географічна структура імпорتنих операцій ТОВ «АТБ-Маркет» у 2016-2020 рр. наведена в табл. 1.15.

Таблиця 1.15

Динаміка географічної структури імпорتنих операцій
ТОВ «АТБ-Маркет» у 2016 – 2020 рр.

Показник	2016	2017	2018	2019	2020	Ланцюгові темпи зростання, %			
	тис. грн.					2017	2018	2019	2020
Чистий дохід від імпорту, у т.ч.	11463	11729	13005	16443	18859	2,32	10,88	26,44	14,69
Польща	1534	1772	2378	2365	2513	15,51	34,20	-0,55	6,26
Італія	665	798	1345	1554	2004	20,00	68,55	15,54	28,96
Чехія	234	335	623	789	1376	43,16	85,97	26,65	74,40
Німеччина	657	668	1094	1265	1663	1,67	63,77	15,63	31,46
Латвія	554	687	903	1231	1432	24,01	31,44	36,32	16,33
Молдова	234	231	443	563	783	-1,28	91,77	27,09	39,08
Грузія	276	259	451	551	623	-6,16	74,13	22,17	13,07
Болгарія	115	176	221	379	390	53,04	25,57	71,49	2,90
Франція	123	190	276	287	338	54,47	45,26	3,99	17,77
Інші	7071	6613	5271	7459	7737	-6,48	-20,29	41,51	3,73

Джерело: складено за даними фінансової звітності підприємства

За результатами проведеного аналізу можна визначити, що за обсягами найбільше імпорتنих операцій підприємством ТОВ «АТБ-Маркет» було здійснено з контрагентами з Польщі, Італії та Німеччини. Так, обсяги імпортованої продукції з Польщі у 2020 р. склали 2513 тис.грн., що на 6,26 % більше, ніж у 2019 р. також, відбулося збільшення обсягів імпорту продукції з Італії на 28,96 % та Німеччини на 31,46 %.

Водночас, слід відзначити, що найбільші темпи нарощування обсягів імпорتنих операцій спостерігались за контрагентами з Чехії – 74,40 %, Молдови – 39,08 %, Німеччини – 31,46 %. Загальні обсяги імпорتنих операцій підприємства ТОВ «АТБ-Маркет» у 2020 р. збільшились на 14,69 % та склали 18859 тис.грн.

Географічна структура імпорتنих операцій ТОВ «АТБ-Маркет» наведена в табл. 1.16.

Таблиця 1.16

Географічна структура імпорتنих операцій ТОВ «АТБ-Маркет»
у 2016 – 2020 рр.

Показник	Частка, %					Ланцюгові темпи зростання, %			
	2016	2017	2018	2019	2020	2017	2018	2019	2020
Польща	13,38	15,11	18,29	14,38	13,33	12,90	21,03	-21,34	-7,35
Італія	5,80	6,80	10,34	9,45	10,63	17,28	52,01	-8,62	12,44
Чехія	2,04	2,86	4,79	4,80	7,30	39,92	67,72	0,17	52,06
Німеччина	5,73	5,70	8,41	7,69	8,82	-0,63	47,70	-8,55	14,62
Латвія	4,83	5,86	6,94	7,49	7,59	21,19	18,54	7,82	1,43
Молдова	2,04	1,97	3,41	3,42	4,15	-3,52	72,96	0,52	21,26
Грузія	2,41	2,21	3,47	3,35	3,30	-8,29	57,05	-3,37	-1,42
Болгарія	1,00	1,50	1,70	2,30	2,07	49,57	13,25	35,64	-10,28
Франція	1,07	1,62	2,12	1,75	1,79	50,97	31,01	-17,76	2,68
Інші	61,69	56,38	40,53	45,36	41,03	-8,60	-28,11	11,92	-9,56
Всього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	x	x	x	X

Джерело: складено за даними фінансової звітності підприємства

За даними табл. 1.16 встановлено, що найбільшу частку чистого доходу від імпоротної діяльності підприємства у 2016-2019 рр. сформовано за рахунок операцій з Польщею та Італією. На їхню частку припадало відповідно 13,33 % та 10,63 % імпорту продукції у 2020 р. Слід зазначити, що в структурі обсягів

імпортних операцій підприємства ТОВ «АТБ-Маркет» відбулися відповідні зміни. Зокрема, відбулося найбільше зростання питомої ваги обсягів імпорту продукції з Чехії – на 52,06 %, Молдови – на 21,26 %, Німеччини – на 14,62 %. Водночас, відбулося найбільше скорочення питомої ваги обсягів імпорту продукції з Болгарії – на 10,28 %, Польщі – на 7,35 %, Грузії – на 1,42 %.

Видова структура імпортних операцій ТОВ «АТБ-Маркет» у 2016 – 2020 рр. наведена в табл. 1.17.

Таблиця 1.17

Динаміка чистих доходів за видовою структурою імпортних операцій ТОВ «АТБ-Маркет» у 2016 – 2020 рр.

Показник	2016	2017	2018	2019	2020	Ланцюгові темпи зростання, %			
	тис. грн.					2017	2018	2019	2020
Напої	2682	3003	2874	3716	4092	11,94	-4,28	29,30	10,13
Продовольчі товари	3106	3143	3342	4209	5582	1,19	6,33	25,94	32,61
Товари для тварин	642	715	1157	1661	1735	11,46	61,77	43,48	4,47
Товари для дому	2040	2146	2575	3141	3527	5,19	19,97	21,97	12,29
Засоби по догляду	2992	2721	3056	3716	3923	-9,05	12,31	21,59	5,56
Чистий дохід від імпорту	11463	11729	13005	16443	18859	2,32	10,88	26,44	14,69

Джерело: складено за даними фінансової звітності підприємства

На основі даних табл. 1.17, можна дійти висновку, що найбільший обсяг чистого доходу від імпортних операцій ТОВ «АТБ-Маркет» отримано від торгівлі продовольчими товарами - 3106 тис. грн. у 2016 р. та 5582 тис. грн. у 2020 р., а найменший від торгівлі товарами для тварин - 642 тис. грн. у 2016 р. та 1735 тис. грн. у 2020 р.

Структура отриманого чистого доходу від імпортних операцій ТОВ «АТБ-Маркет» за видами реалізованих товарів у 2016 – 2020 рр. наведена у табл. 1.18.

За результатами проведеного дослідження встановлено, що найбільша частка чистого доходу від імпортової діяльності підприємства спостерігається з реалізації продовольчих товарів – 27,1 % у 2016 р. та 29,6 % у 2020 р. Найменша частка чистого доходу від імпортової діяльності підприємства спостерігається з реалізації товарів для тварин – 5,6 % у 2016 р. та 9,2 % у 2020 р.

Таблиця 1.18

Товарна структура продукції при здійсненні імпорتنих операцій ТОВ «АТБ-Маркет» у 2016 – 2020 рр.

Показник	Частка, %					Ланцюгові темпи зростання, %			
	2016	2017	2018	2019	2020	2017	2018	2019	2020
Напої	23,4	25,6	22,1	22,6	21,7	9,40	-13,67	2,26	-3,98
Продовольчі товари	27,1	26,8	25,7	25,6	29,6	-1,11	-4,10	-0,39	15,63
Товари для тварин	5,6	6,1	8,9	10,1	9,2	8,93	45,90	13,48	-8,91
Товари для дому	17,8	18,3	19,8	19,1	18,7	2,81	8,20	-3,54	-2,09
Засоби по догляду	26,1	23,2	23,5	22,6	20,8	-11,11	1,29	-3,83	-7,96
Всього	100	100	100	100	100	x	x	x	x

Джерело: складено за даними фінансової звітності підприємства

На обсяги постачання продукції ТОВ «АТБ-Маркет» за імпортними контрактами впливають різноманітні фактори. Факторний аналіз допомагає визначити вплив окремих факторів на обсяги імпорту продукції підприємства.

Факторний аналіз здійснюється за наступною моделлю [17, с.87]:

$$ТП_{имп} = \frac{ТП_{имп}}{k} \times \frac{k}{K_{кп}} K_{кп} \quad (1.1)$$

де $ТП_{имп}$ – обсяг продукції (товарів, робіт, послуг), поставленої за імпортними контрактами; k – загальна кількість імпортних контрактів за період; $K_{кп}$ – кількість іноземних постачальників за відповідний період.

Використовуючи дані таблиці 1.19, проведемо факторний аналіз обсягів постачання продукції ТОВ «АТБ-Маркет» за імпортними контрактами.

Таблиця 1.19

Вихідні дані для факторного аналізу обсягів надходження продукції ТОВ «АТБ-Маркет» за імпортними контрактами

№ п/п	Показники	Од. вим.	Роки		2020 р. до 2019 р.	
			2019	2020	+, –	%
1	Обсяг продукції, поставленої за імпортними контрактами	тис. грн.	16443	18859	2416	14,69
2	Загальна кількість імпортних контрактів	од.	1365	1387	22	1,61
3	Кількість іноземних постачальників	од.	325	319	-6	-1,85

Продовження таблиці 1.19

4	Середня сума одного імпортного контракту в періоді	тис. грн.	12,05	13,60	1,55	12,87
5	Середня кількість імпортних контрактів на одного постачальника	од./од	4,20	4,35	0,15	3,52

Джерело: складено за результатами досліджень

Розрахунок впливу факторів проводиться наступним чином:

а) збільшення середньої суми одного імпортного контракту:

$$ТПімп_1 = 13,60 \times 4,20 \times 325 = 18564 \text{ (тис.грн);}$$

$$\Delta ТПімп_1 = 18564 - 16443 = 2121 \text{ (тис.грн);}$$

б) збільшення середньої кількості імпортних контрактів на одного постачальника (зростання активності постачальників):

$$ТПімп_2 = 13,60 \times 4,35 \times 325 = 19227 \text{ (тис.грн);}$$

$$\Delta ТПімп_2 = 19227 - 18564 = 663 \text{ (тис.грн);}$$

в) зменшення загальної кількості постачальників за період:

$$\Delta ТПімп_3 = 18859 - 19227 = -368 \text{ (тис.грн);}$$

Загальний вплив зазначених трьох факторів на обсяг постачання імпортної продукції на ТОВ «АТБ-Маркет» становить:

$$\Delta ТПімп = \Delta ТПімп_1 + \Delta ТПімп_2 + \Delta ТПімп_3 = 2121 + 663 + (-368) = 2416 \text{ (тис.грн).}$$

Отже, збільшення середньої суми одного імпортного контракту на 1,55 тис. грн. сприяло зростанню обсягів поставленої імпортної продукції на 2121 тис.грн.; збільшення середньої кількості імпортних контрактів на 22 од. призвело до зростання обсягів поставленої імпортної продукції на 663 тис. грн.; скорочення загальної кількості постачальників на 6 од. призвело до зменшення обсягів поставленої імпортної продукції на 368 тис. грн., що спричинило в цілому збільшення обсягів імпортних операцій у 2020 році на 2416 тис. грн. порівняно із значенням цього показника у 2019 році.

Недотримання термінів імпортних поставок спричиняє, як правило, певні обмеження і штрафні санкції. Тому причини, що призвели до порушення термінів поставок, необхідно докладно вивчати та аналізувати. Аналіз

дотримання термінів виконання імпорتنих угод проводять як у кількісній, так і в якісній оцінці. За кількісний показник беруть питому вагу прострочених або невиконаних імпорتنих угод у їх загальному обсязі, за якісний – суму сплачених санкцій за порушення термінів виконання угод і питому вагу сплачених штрафних санкцій у загальній вартості контракту ТОВ «АТБ-Маркет» (табл. 1.20).

Таблиця 1.20

Рівень дотримання термінів виконання імпорتنих контрактів ТОВ «АТБ-Маркет» в

Роки	Узяті до виконання імпорتنі контракти		Імпорتنі контракти, прострочені або невиконані		Питома вага прострочених або невиконаних імпорتنих контрактів у їх загальному обсязі, %	
	Кількість, од	Загальна сума, тис.грн.	Кількість, од	Загальна сума, тис.грн.	За кількістю	За сумою
2016	1290	12765	17	1302	1,32	10,20
2017	1287	12903	19	1174	1,48	9,10
2018	1312	13823	15	818	1,14	5,92
2019	1365	17012	16	569	1,17	3,34
2020	1387	19623	18	764	1,30	3,89
Разом	6641	76126	85	4627	1,28	6,08

Джерело: складено за результатами досліджень

З таблиці 1.20 видно, що з 6641 укладених ТОВ «АТБ-Маркет» на протязі 2016-2020 років імпорتنих контрактів було виконано в строк 6556. За 85 укладеними протягом аналізованого періоду контрактами було порушено термін поставки, що становить 1,28 % від загальної кількості та 6,08 % від загальної суми укладених імпорتنих контрактів. У 2016 році спостерігається найбільша питома вага невиконаних у строк імпорتنих угод у їх загальному обсязі в порівнянні з запланованим – 1,32 % за кількістю і 10,20 % за сумою.

За даними звітності підприємства обчислюється узагальнюючий коефіцієнт прострочених зобов'язань (Кпз) за формулою [1, с.14]:

$$K_{пз} = (\sum K_{np} / \sum K_i) \times 100\% \quad (1.2)$$

де $\sum K_{np}$ – імпортна вартість товарів за всіма контрактами, простроченими

виконанням протягом року; ΣK_e – сума всіх контрактів по імпорту, належних до виконання за звітний рік.

Коефіцієнт прострочених зобов'язань визначається за всім імпортом за рік, за країнами імпорту й товарами. При цьому показники за звітний рік порівнюються з показниками за попередній рік (табл. 1.21).

Таблиця 1.21

Аналіз прострочених зобов'язань ТОВ «АТБ-Маркет»
за імпортними операціями

Рік	Імпортна вартість товарів з простроченими зобов'язаннями за всіма контрактами, тис.грн.	Сума всіх контрактів за імпортом, належних до виконання за звітний рік, тис.грн.	Коефіцієнт прострочених зобов'язань, %	Абсолютне відхилення	
				Базисний спосіб	Ланцюговий спосіб
2016	449	12765	3,52		
2017	289	12903	2,24	-1,28	-1,28
2018	552	13823	3,99	0,47	1,75
2019	400	17012	2,35	-1,17	-1,64
2020	326	19623	1,66	-1,86	-0,69
Разом	2015	76126	-	-	-

Джерело: складено за результатами досліджень

За даними таблиці 1.21 на підприємстві ТОВ «АТБ-Маркет» спостерігається позитивна тенденція до низького рівня коефіцієнта прострочених зобов'язань, який у 2016 році становив 3,52 %, а у 2020 році – 1,66 %, тобто за 5 років коефіцієнт зменшився на 1,86 пункти в порівнянні з 2020 роком. Тенденція, що намітилася, свідчить про позитивні зрушення на підприємстві у роботі відділу матеріально-технічного забезпечення, відділу збуту; відбулося посилення внутрішнього контролю. Отже, можна сказати, що підприємство ТОВ «АТБ-Маркет» стає більш ефективним у сфері здійснення імпорتنих операцій.

Важливого значення для оцінки рівня управління імпортною діяльністю підприємства є аналіз накладних витрат, пов'язаних зі здійсненням таких операцій. Аналіз накладних витрат за імпортними операціями передбачає оцінку доцільності й обґрунтованості витрат з перевезення продукції, її зберігання і

реалізації з урахуванням курсів валют. Важливим етапом при здійсненні такого аналізу є визначення узагальнюючого показника відносного рівня накладних витрат у грошових одиницях ($P_{нв}$) за формулою [13, с.412]:

$$P_{нв} = \frac{B_n}{C} \times 100\% \quad (1.3)$$

де B_n – накладні витрати по імпорту за рік; C – собівартість імпортованої продукції за рік.

Причому, розраховані показники відносного рівня накладних витрат щодо імпорту порівнюють з аналогічними показниками за попередні роки і дають оцінку відносній зміні величини накладних витрат ТОВ «АТБ-Маркет» (табл. 1.22).

Таблиця 1.22

Оцінка ефективності управління імпортними операціями за показником рівня накладних витрат ТОВ «АТБ-Маркет»

Рік	Сума накладних витрат щодо імпорту за рік, тис.грн.	Собівартість отриманої продукції за рік, тис.грн.	Відносний рівень накладних витрат, %	Абсолютне відхилення	
				Базисний спосіб	Ланцюговий спосіб
2016	1264	10589	11,94	–	–
2017	815	10292	7,92	-4,02	-4,02
2018	932	10701	8,71	-3,23	0,79
2019	1233	13715	8,99	-2,95	0,28
2020	1500	15293	9,81	-2,13	0,82
Разом	5745	60590	9,48	-2,46	-0,33

Джерело: складено за результатами досліджень

Отже, на підприємстві ТОВ «АТБ-Маркет» спостерігається тенденція до зниження рівня накладних витрат щодо імпорту, хоча в 2017 році відбулося більшення рівня накладних витрат по імпортним операціям порівняно з 2016 роком на 0,79 %. В цілому, за 2016-2020 рр. відбулося скорочення відносного рівня накладних витрат за імпортними операціями підприємства ТОВ «АТБ-Маркет» на 2,46 %.

Методологічні підходи до розрахунку показників ефективності зовнішньоекономічних імпортних операцій підприємства представлено у

табл. 1.23.

Таблиця 1.23

Методологічні підходи до розрахунку показників ефективності
зовнішньоекономічних імпорتنих операцій підприємства

Показник	Формула	Умовні позначення
Валютна ефективність імпорту ($E_{вал.ім.}$)	$E_{вал.ім.} = \frac{\sum_{j=1}^n Z_{ім. j} \times Q_{ім. j}}{\sum_{j=1}^n B_{ім. j} \times Q_{ім. j}}$	де $Z_{ім. j}$ – ціна j-го товару чи послуги на внутрішньому ринку, грн/од; $Q_{ім. j}$ – кількість j-го товару у складі імпортного еквівалента; $B_{ім. j}$ – валютна ціна (ціна придбання) одиниці j-го товару чи послуг, вал. од/од.; n – кількість назв товарів чи послуг в імпортному еквіваленті.
Коефіцієнт ефективності імпортної операції підприємства ($K_{еф.ім.}$)	$K_{еф.ім.} = \frac{C_{ім}}{B_{ім}} \times 100$	де $B_{ім}$ – виручка від реалізації імпортної продукції на внутрішньому ринку, грн.; $C_{ім}$ – повна собівартість імпортної операції, грн.
Рентабельність імпортної операції ($P_{ім}$)	$P_{ім} = \frac{\Phi p_{ім} \times (1 - C_{оп})}{C_{ім}} \times 100$	де $\Phi p_{ім}$ – фінансовий результат (прибуток) від імпортної операції до оподаткування, грн.; $C_{оп}$ – ставка оподаткування прибутку.

Джерело: складено за результатами досліджень

В контексті запропонованої методики проведемо оцінювання ефективності зовнішньоекономічних імпорتنих операцій підприємства ТОВ «АТБ-маркет» у м. Київ. Результати розрахунку показників ефективності зовнішньоекономічних імпорتنих операцій підприємства ТОВ «АТБ-маркет» представлено у табл. 1.24.

Таблиця 1.24

Динаміка показників ефективності імпортних операцій
підприємства ТОВ «АТБ-Маркет» за 2016-2020 рр.

Показник	2016	2017	2018	2019	2020	Ланцюгові темпи зростання, %			
	тис. грн.					2017	2018	2019	2020
Чистий дохід від реалізації імпортної продукції, тис. грн.	11463	11729	13005	16443	18859	2,32	10,88	26,44	14,69
Повна собівартість імпортної продукції, тис.грн.	10589	10292	10701	13715	15293	-2,80	3,97	28,17	11,51
Прибуток від імпортної діяльності до оподаткування, тис.грн.	874	1437	2304	2728	3566	64,42	60,33	18,40	30,72

Продовження таблиці 1.24

Валютна ефективність імпорту, %	34,67	38,03	35,05	32,98	33,86	9,69	-7,84	-5,91	2,67
Коефіцієнт ефективності імпортової операції підприємства, %	7,62	12,25	17,72	16,59	18,91	60,69	44,60	-6,35	13,97
Рентабельність імпортової операції, %	6,77	11,45	17,66	16,31	19,12	69,16	54,21	-7,62	17,23

Джерело: складено за даними фінансової звітності підприємства

Отже, за результатами проведеного аналізу встановлено, що у 2020 р. відбулося збільшення чистого доходу від реалізації імпортової продукції ТОВ «АТБ-маркет» на 2416 тис.грн., або на 14,69 %, що склало 18859 тис.грн. Водночас, повна собівартість імпортової продукції у 2020 р. становила 15293 тис.грн., що на 1578 тис.грн., або на 11,51 % більше, ніж у 2019 р. Прибуток від імпортової діяльності до оподаткування, також, має тенденцію до зростання на 838 тис.грн., або на 30,72 %. Валютна ефективність імпорту практично не змінилась і склала 33,86 % у 2020 р. Позитивним зрушенням слід вважати зростання значення коефіцієнту ефективності імпортової операції підприємства на 13,97 пункти, що у 2020 р. склало 18,91 %. В цілому, рентабельність імпортової операції ТОВ «АТБ-маркет» має посереднє збільшення, що актуалізує питання необхідності удосконалення системи управління імпортними операціями підприємства та розробки ефективної імпортової стратегії ТОВ «АТБ-маркет».

РОЗДІЛ 2. УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ІМПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ ПІДПРИЄМСТВА ТОВ «АТБ-МАРКЕТ»

2.1. Обґрунтування напрямів удосконалення процесу організації операцій з імпорту підприємства

Дослідження засвідчили, що управління імпортними операціями ТОВ «АТБ-Маркет» здійснюється з урахуванням результатів аналізу кон'юнктури ринку та тенденцій, а також з урахуванням ймовірної реакції ринку на рішення, прийняті керівництвом компанії.

Серед проблем організації імпортової діяльності, які притаманні компанії ТОВ «АТБ-Маркет», виділяються:

1. Відсутність організаційної єдності серед підрозділів компанії, тобто загального розуміння бізнес -процесів (наприклад, відділ маркетингу досліджує ринок та повідомляє про бажаний обсяг імпорту товарів, а відділ збуту не може реалізувати імпортовану продукцію).
2. Недостатня ефективність даних про фінансово-господарську діяльність підрозділів. Відсутність оперативної та правдивої інформації щодо взаєморозрахунків із зовнішніми постачальниками та споживачами, як наслідок, утруднення управління дебіторською та кредиторською заборгованістю з точки зору імпортової продукції.
3. У своїй діяльності департамент імпортних поставок не повністю використовує нові інформаційні технології, що перешкоджає раціональному імпорту продукції.
4. Формальні проблеми на митниці, що призводить до збільшення часу проходження товарів через митний контроль.
5. Непрозорість процесів обміну інформацією, відсутність централізованого контролю імпортних операцій у режимі реального часу. За даними Світового банку, в Україні суб'єктам іноземної економіки необхідно видати шість

документів на експорт та десять документів на імпорт.

6. Великий обсяг «ручної» роботи під час передачі даних, необхідність синхронної взаємодії учасників, що неминуче призводить до помилок та затримок у ланцюгах імпоротної логістики.

В результаті аналізу управління імпортними операціями підприємства ТОВ «АТБ-Маркет» необхідно розробити рекомендації щодо вдосконалення імпоротної діяльності на основі дослідження основних напрямків розвитку з урахуванням наявного ресурсного потенціалу підприємства.

Значна кількість стратегічних рішень, прийнятих менеджерами різних рівнів, є основою міжнародної діяльності суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності ТОВ «АТБ-Маркет». Ефективне управління імпоротною діяльністю підприємства ТОВ «АТБ-Маркет» забезпечує виконання організацією ряду необхідних дій, зокрема:

- забезпечення реалізації загальної стратегії таким чином, щоб на рівні поточної діяльності фірми забезпечити поступове досягнення стратегічних цілей підприємства;
- висвітлення всіх ключових аспектів, пов'язаних із здійсненням зовнішньоекономічної діяльності підприємства;
- орієнтація на успіх у здійсненні імпоротної діяльності;
- забезпечення відповідності процесів, що відбуваються на підприємстві, його загального стратегічного напрямку розвитку як зовні, так і всередині.

У процесі розробки стратегії імпорту ТОВ «АТБ-Маркет» слід виділити такі основні етапи:

- визначення місії та цілей підприємства у сфері імпоротної діяльності;
- оцінка зовнішніх та внутрішніх факторів навколишнього середовища за допомогою відповідних інструментів;
- оцінка імпортного потенціалу підприємства;
- розробка та оцінка альтернативних стратегій імпорту;
- вибір стратегії імпорту;
- реалізація імпоротної стратегії;

- аналіз та контроль реалізації імпоротної стратегії на зовнішньому ринку.

Управління імпортними операціями ТОВ «АТБ-Маркет» має включати розробку програм та бізнес-планів для контролю за їх виконанням, аналіз, облік та оцінку ефективності самої стратегії. Одним із останніх етапів реалізації імпорту є стратегічний контроль. Він покликаний виявляти помилки, сильні та слабкі сторони на різних етапах формування стратегії та координувати діяльність таким чином, щоб виправити ситуацію, що не відповідає стратегічним орієнтирам підприємства. Тому необхідно надати зворотний зв'язок [6, с.56].

Процес організації організації імпортних операцій компанії ТОВ «АТБ-Маркет» щодо імпорту в Україні необхідно оптимізувати з метою покращення їх позицій на зовнішньому та національному ринках.

На підприємстві ТОВ «АТБ-Маркет», яке здійснює зовнішньоекономічну діяльність, необхідно впровадити систему моніторингу, яка враховуватиме особливості підприємства. Метою моніторингу ЗЕД є надання структурам управління надійної, своєчасної, достатньо повної соціально-економічної інформації про всі зміни, які впливають на динаміку зовнішньоекономічної діяльності, включаючи імпорт. Основним завданням формування системи моніторингу має стати створення інформаційно -аналітичної бази за основними показниками оцінки імпортних операцій, яка постійно оновлюється та цілеспрямовано використовується [16, с.144].

Для підвищення ефективності та прибутковості імпортних угод, укладених компанією ТОВ «АТБ-Маркет», необхідно:

- здійснювати моніторинг постачальників для визначення найбільш ефективного варіанту, який задовольнить компанію з точки зору параметрів «ціна – якість»;
- здійснювати моніторинг внутрішнього ринку країни для пошуку необхідних товарів (купівля товарів на внутрішньому ринку у вітчизняних постачальників часто вигідніша, ніж покупка подібної продукції за кордоном);
- створити аналітичний відділ для попередньої оцінки та аналізу імпортних операцій;

- здійснювати імпорتنу діяльність лише тоді, коли вона ефективна відповідно до оцінки.

В ході проведеного дослідження виділено кілька варіантів можливих напрямків підвищення ефективності організації імпорتنих операцій ТОВ «АТБ-Маркет». Розглянемо деякі з них.

1. Зміна умов доставки. Ця стратегія є більш оптимістичною, оскільки вона спрямована на зниження імпорتنих витрат та збільшення прибутку. На даний момент компанія працює на умовах поставки FCA, в якій усі витрати зі сплати митних платежів за перевезення несе компанія ТОВ «АТБ-Маркет». У багатьох випадках компанії-імпортеру вигідніше працювати на більш лояльних умовах. Умови СРТ вважаються більш сприятливими для імпортера під час транспортування будь-яким видом транспорту. Для продавця межа відповідальності у виборі умов СРТ проходить у момент прийняття вантажу перевізником. Тоді всі ризики та фінансові зобов'язання щодо витрат, пов'язаних з доставкою товару, несе продавець (або ділиться ними з транспортною компанією або експедитором). Використання цих умов дозволяє імпортеру мінімізувати свої ризики та витрати і часто обмежується доставкою та завантаженням партії товару до порту чи іншого місця, куди товар відвантажується покупцеві. Умова СРТ є особливо зручною, коли відвантажує на транспортування імпортер зі складу продавця.

2. Компанія ТОВ «АТБ-Маркет» співпрацює з постачальниками, використовуючи таку форму оплати, як акредитив, що є зобов'язанням банку, наданим на вимогу клієнта, сплатити третій стороні при оплаті одержувача банк, що оформляє акредитив, документи, передбачені умовами акредитива. Використання цієї форми оплати зумовлено простотою заповнення банківських форм, невеликою сумою комісії за невеликі операції. Альтернативою використанню акредитивної форми оплати може бути інкасова форма платежу. Цей захід також може допомогти зменшити витрати, що збільшить прибуток і, отже, підвищить ефективність імпорتنих операцій.

3. ТОВ «АТБ-Маркет» має значні логістичні та транспортні витрати на

імпорт. Враховуючи той факт, що продукція доставляється досить регулярно та великими партіями, можна буде значно скоротити витрати і, відповідно, значно підвищити ефективність імпорتنих операцій, відкривши транспортний відділ у межах компанії, але цей захід є дуже дорогим та дешевшим подавати заяву. компанія, яка займається виключно транспортом. Переваги використання компанії-перевізника в тому, що така компанія має цілу мережу транспортних засобів, а також укладає контракт з авіалініями та залізничними компаніями. Тому, враховуючи дорожнечу створення транспортного відділу, цей метод не збільшить прибуток.

4. Компанія може розширити асортимент імпоротної продукції. Необхідно створити збалансований асортиментний портфель для імпорту та підібрати асортимент для кожного цільового сегмента ринку.

Таким чином, коли ТОВ «АТБ-Маркет» виходить на зовнішній ринок та здійснює імпортні операції, необхідно розробити та впровадити такі імпортні операції, які б дозволили отримати прибуток від продажу товарів на внутрішньому ринку або задовольнити власні потреби компанії в товарах / послугах. Питання підвищення ефективності імпоротної діяльності ТОВ «АТБ-Маркет» слід розглядати комплексно з визначенням основних стратегічних орієнтирів підприємства та оцінкою його можливостей при реалізації обраної стратегії імпорту.

2.2. Розробка заходів щодо підвищення ефективності імпорту продукції підприємства

Результати проведеного аналізу обсягів імпорتنих операцій засвідчує, що одним з перспективних напрямів ввезення товарів з-за кордону підприємством ТОВ «АТБ-Маркет» є імпорт продукції для тварин. Визначено, що у 2020 р. частка постачання товарів для тварин у загальних обсягах імпорту підприємства становила лише 9,2 %, що відображає неповне використання потенціалу розвитку цього напрямку формування асортименту ТОВ «АТБ-Маркет».

З метою оцінювання потенціалу розвитку імпортої діяльності за асортиментною товарною позицією «Товари для тварин» необхідно провести аналіз динаміки та структури таких імпортних операцій (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Товарна структура імпорту продукції за асортиментною позицією «Товари для тварин» ТОВ «АТБ-Маркет» у 2016 – 2020 рр.

Показник	Частка, %					Ланцюгові темпи зростання, %			
	2016	2017	2018	2019	2020	2017	2018	2019	2020
Іграшки для тварин	5,4	5,7	5,1	5,3	5,5	0,3	-0,6	0,2	0,2
Засоби гігієни та догляду за тваринами	27,6	30,9	27,8	28,1	29,3	3,3	-3,1	0,3	1,2
Корм для тварин	44,5	47,6	46,3	45,2	45,9	3,1	-1,3	-1,1	0,7
Аксесуари для тварин	22,5	15,8	20,8	21,4	19,3	-6,7	5,0	0,6	-2,1
Всього	100	100	100	100	100	x	x	X	x

Джерело: складено за даними підприємства

Аналіз показав, що найбільшу частку в структурі обсягів імпорту продукції за асортиментною позицією «Товари для тварин» ТОВ «АТБ-Маркет» займає позиція «Корм для тварин», а саме 45,9 % у 2020 р., що на 0,7 пунктів більше, ніж у 2019 р. За таких умов, вважаємо, що доцільним є розширення існуючого асортименту імпортованої продукції за позицією «Корм для тварин» шляхом більш широкої диференціації іноземних постачальників цих товарів.

Отже, метою дослідження є вибір найбільш вигідного і оптимального для бізнесу сегменту ринку, визначення країни-контрагента, з якою буде доцільно здійснювати визначений вид зовнішньоекономічної імпортої операції з постачання продукції за позицією «Корм для тварин» підприємством ТОВ «АТБ-Маркет».

Для вибору цільового ринку при здійсненні імпортої операції доцільно було б обрати такі країни, як Франція, Данія і Польща, оскільки вони в значних об'ємах імпортують корм для тварин в Україну.

Франція і Данія є одними з лідируючих країн світу за виробництвом високоякісних товарів для тварин.

Розглянемо наступні етапи здійснення зовнішньоторговельної імпоротної операції з постачання продукції за позицією «Корм для тварин» підприємством ТОВ «АТБ-Маркет»:

1. Обґрунтування вибору цільового ринку. Вибір будемо робити з-поміж трьох потенційних країн-контрагентів на основі вивчення політичних, економічних, географічних, правових, соціальних та культурних факторів умов кожної з них. Обґрунтування вибору цільового ринку при здійсненні ЗТО ТОВ «АТБ-Маркет» проводиться з використанням табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Обґрунтування вибору цільового ринку при здійсненні ЗТО з постачання продукції за позицією «Корм для тварин» підприємством ТОВ «АТБ-Маркет»

№ пор.	Фактори, що визначають вибір ринку	Польща	Данія	Франція
1	Низький потенціал збуту			
2	Високий потенціал збуту	+	+	+
3	Атомістична конкуренція			
4	Олігополістична конкуренція			
5	Низькі виробничі витрати	+	+	
6	Високі виробничі витрати			+
7	Обмежувальна політика щодо імпорту		+	
8	Ліберальна політика щодо імпорту	+		+
9	Низька географічна відстань	+	+	
10	Значна географічна відстань			+
11	Економіка, що динамічно розвивається	+	+	+
12	Економіка зі стагнаційними процесами			
13	Жорсткий валютний контроль			+
14	Ліберальна валютна політика	+		
15	Довгострокові перспективи зниження курсу національної валюти	+	+	
16	Довгострокові перспективи зростання курсу національної валюти			+
17	Незначні відмінності соціально-культурного середовища	+		
18	Значні відмінності соціально-культурного середовища		+	+
19	Невисокий політичний ризик	+	+	+
20	Високий політичний ризик			

Джерело: результати досліджень автора

Проаналізувавши фактори, наведені у табл. 2.2 доцільним є вибір Польщі як потенційного контрагента. Ця країна має непоганий потенціал продажу,

проводить досить ліберальну політику щодо експорту, має врегульовану законодавчу базу і є одним із основних партнерів у міжнародній торгівлі України. Крім того, за географічною ознакою поставка з Польщі буде вигідною для ТОВ «АТБ-Маркет», оскільки витрати на транспортування будуть відносно невисокими. За підсумками 2020 року Польща має 5-е рейтингове місце в українському зовнішньому товарообігу.

У Польщі розташовані крупні виробники товарів у сегменті «Корм для тварин», такі як: компанії «Royal Canin», «Purina», «ZooRing» тощо.

Для ТОВ «АТБ-Маркет» доцільним є обрання прямого методу здійснення імпоротної операції. Це дозволяє отримати додаткову фінансову вигоду, оскільки зменшуються витрати на суму комісійної винагороди посереднику. Також знижується ризик і залежність результатів комерційної діяльності від можливої недобросовісної чи недостатньої компетентності посередницької організації. Прямий метод дозволяє постійно знаходитись на ринку, враховувати його зміни і своєчасно на них реагувати. ТОВ «АТБ-Маркет» здійснює імпорتنу діяльність через свій відділ зовнішньоекономічних зв'язків.

Методом встановлення контакту із польським партнером доцільно обрати надсилання запиту на оферту товарів (корм для тварин).

2. Обґрунтування базисних умов поставки.

Оскільки попередня імпортна операція здійснювалась на умовах поставки EXW-Краків, за якими покупець брав усі витрати та ризики, пов'язані з перевезенням товару від підприємства постачальника до місця призначення, для альтернативної операції було б доцільно застосувати умови поставки DDP «Поставка зі сплатою мита». Основними перевагами даних умов поставки є наступні [21, с.125]:

- продавець за власний рахунок укладає договір перевезення товару до названого місця призначення;
- продавець несе всі витрати та ризики, пов'язані з доставкою товару до місця призначення;
- продавець є відповідальним за проходження усіх необхідних митних

процедур, як експортних, так і імпортних;

- продавець здійснює оплату витрат митного очищення, податків, митних і інших зборів на імпорт до країни призначення;
- продавець є відповідальним за страхування вантажів у дорозі;
- продавець несе усі витрати щодо перевірки товару, його пакування та маркування.

Отже, вищезазначені умови поставки в режимі «імпорт» є найбільш вигідними для ТОВ «АТБ-Маркет».

3. Обґрунтування вибору транспортного засобу для здійснення операції.

При обранні транспортного засобу для доставки товару в першу чергу слід звернути увагу на специфіку і практику перевезення кормів для тварин. Враховуючи це, для здійснення даної імпортової операції доцільно було б обрати автомобільний транспорт. Вибір транспортного засобу для здійснення ЗТО доцільно здійснювати на основі порівняльного аналізу, результати якого представимо у вигляді таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Оцінка видів транспорту, які можуть бути використані для транспортування кормів для тварин ТОВ «АТБ-Маркет»

Вид транспорту	Швидкість	Надійність	Перевізна спроможність	Доступність	Вартість
Залізничний	3	3	4	3	5
Автомобільний	5	5	4	4	4
Повітряний	4	4	4	3	3

Джерело: результати досліджень автора

Враховуючи специфіку поставки товару ТОВ «АТБ-Маркет», а саме невелика відстань та забезпечення максимального здешевлення транспортного перевезення можна запропонувати три види транспорту:

1. Залізничний транспорт є найбільш дешевим проте найменш швидким способом доставки товару. До того ж в процесі транспортування товару не можливо в повній мірі контролювати якість транспортування та рівень відповідальності знижується.

2. Повітряний транспорт є найдорожчим видом, та у випадку невеликої відстані від контрагентів (не більше 600км) не забезпечує максимальної швидкості доставки.

3. Автомобільний транспорт є найбільш оптимальним способом доставки товару (корм для тварин), оскільки забезпечує [11, с.67]:

- оптимальну вартість доставки;
- мінімальний час транспортування;
- безпосередній контроль та відповідальність транспортної компанії за процес перевезення.

4. Обґрунтування вибору страховика. Залежно від обраного базису поставки «DDP» потрібно обґрунтувати вибір страховика. Вибір страхувальника будемо здійснювати на основі порівняння даних про три страхові компанії, що діють на ринку України та мають ліцензію на страхування ЗТО. Обирати та обґрунтовувати одну з трьох умов страхування будемо за наступними умовами [25, с.71]:

1. З відповідальністю за всі ризики.
2. З відповідальністю за часткову аварію.
3. Без відповідальності за ушкодження, крім випадків аварії.

Отже, вважаємо, що ТОВ «АТБ-Маркет» має обрати в якості страховика страхову компанію ДНІ страхування, оскільки вона пропонує найбільш оптимальні умови страхування.

Таблиця 2.4

Порівняння умов страхування вантажу різних страхових компаній

Базові умови страхування	Страхова компанія		
	ДНІ страхування	Страхова компанія UNIQA	Страхова компанія Allianz Україна
	0,15-0,7% від страхової суми	0,15-1,0% від страхової суми	0,15-1,0% від страхової суми
З відповідальністю за всі ризики	0,7	1,0	0,9-1,0

Продовження таблиці 2.4

З відповідальністю за часткову аварію	0,4	0,5-0,8	0,5-0,7
---------------------------------------	-----	---------	---------

Без відповідальності за ушкодження, крім випадків аварії	0,15	0,15-0,35	0,15-0,35
--	------	-----------	-----------

Джерело: результати досліджень автора

5. Обґрунтування валютно-фінансових умов контракту.

До валютних умов зовнішньоторговельного контракту ТОВ «АТБ-Маркет» відносять:

- валюту ціни;
- валюту платежу;
- курс перерахунку валюти ціни у валюту платежу при їх неспівпадінні;
- захисні валютні застереження проти ризику валютних втрат у разі зміни курсу валют.

До фінансових умов зовнішньоторговельного контракту ТОВ «АТБ-Маркет» належать:

- вид платежу (негайний платіж, кредит, комбінований платіж, кредит з опціоном негайного платежу);
- форма розрахунку (банківський переказ, акредитив, інкасо, відкритий рахунок);
- засіб розрахунку (вексель, чек).

Валютою ціни зазвичай є вільноконвертована валюта країн з розвинутою ринковою економікою, тому для виконання імпоротної операції ТОВ «АТБ-Маркет» доцільно обрати євро (EUR), що буде вигідним як для України, так і для Польщі.

Страхування валютних ризиків відбувається шляхом застосування захисних валютних застережень – умов, які зазначаються у контракті і передбачають перегляд суми платежу у тій же пропорції, в якій відбудеться зміна курсу валюти платежу відносно валюти застереження. Оскільки євро є як валютою ціни, так і валютою платежу, доцільно застосувати пряме валютне застереження і валютою застереження доцільно було б обрати долар США (USD), що має стабільний курс.

Формою розрахунку для майбутньої операції контрагенти обирають банківський переказ з платежем проти поставки товару. Банківський переказ являє собою просте доручення комерційного банку імпортера своєму банку-кореспонденту (банку експортера) виплатити певну суму грошей за дорученням та за рахунок переказодавця (імпортера) експортеру із зазначенням способу відшкодування банку-платнику виплаченої ним суми. Для підприємства ТОВ «АТБ-Маркет» розрахунок з платежем проти поставки товару є вигідним, оскільки у нього є можливість здійснити платіж після отримання товару, і в такому випадку ризик невиконання експортером своїх зобов'язань незначний:

1. Компанія «Royal Canin» (продавець) та ТОВ «АТБ-Маркет» (покупець) укладають контракт, який передбачає розрахунок у формі банківського переказу з платежем проти поставки товару.
2. Покупець звертається до банку, який його обслуговує (банк імпортера), а саме «Фінанси та Кредит» , з проханням надати йому необхідну банківську гарантію платежу та вислати її у встановлений термін продавцю.
3. Продавець, отримавши банківську гарантію, перевіряє її на відповідність умовам ЗТК.
4. Продавець направляє покупцю платіжні документи та відвантажує товар на адресу покупця.
5. Отримавши документи, покупець вивчає їх на предмет перевірки точної відповідності виконаної поставки умовам контракту.
6. Покупець направляє до свого банку-переказодавця платіжне доручення здійснити переказ зазначеної у ньому суми за контрактом №1 на користь бенефіціара через банк-отримувач («Bank Slaski S.A.»).
7. Одночасно банк-переказодавець згідно з міжбанківською угодою інформує банк-отримувач, яким чином здійснюється покриття платежу банку-отримувача: дебетуванням коррахунка банку-переказодавця, кредитуванням коррахунка банку-отримувача або іншими способами.
8. Банк-отримувач переказує гроші на рахунок бенефіціара та інформує його, що на його рахунок за ЗТК №1706 надійшли кошти.

6. Аналіз конкурентних матеріалів та конкурентний лист.

Конкурентний лист - внутрішній документ підприємства, що містить комерційні і технічні відомості про товар із одержаних від фірм конкурентних матеріалів (зовнішньоекономічних контрактів, комерційних пропозицій, фірмових прейскурантів, галузевих каталогів тощо) і служить для порівняння їх основних показників та визначення орієнтовного рівня імпортової ціни. Конкурентний лист є початковим етапом оцінки імпортного контракту.

При визначенні оптимальної ціни на імпортні товари оптимальною вважається найнижча із наведених цін конкурентів. При обґрунтуванні ціни імпорту та підготовці цінових документів слід розрахунок ціни повинен бути зроблений на підставі не менше як трьох конкурентних пропозицій;

Для здійснення запропонованої імпортової операції для визначення ціни контракту використовується пропозиція на поставку аналогічних товарів ТОВ «Белтрамп» (Білорусь) за 2020 р., проект зовнішньоторговельного контракту на поставку кормів для тварин «Lora Paris» за 2018 р. та проект зовнішньоторговельного контракту від дацької компанії «Rock» за 2019 р.

У таблиці 2.5 наведені конкурентні матеріали для визначення ціни контракту з імпорту кормів для тварин.

Таблиця 2.5

Порівняльні конкурентні матеріали при імпорті кормів для тварин підприємствами-імпортерами

№ з/п	Умови контракту	Конкурентні матеріали		
		Rock	Lora Paris	ТОВ «Белтрамп»
1	Країна-експортер	Данія	Франція	Білорусь
2	Ціна в валюті за од.	1,65 \$	1,32 €	1,62 \$
3	Джерело інформації	ЗТК	Комерційна пропозиція	ЗТК
4	Рік поставки	2019	2018	2020
5	Базисні умови поставки	EXW Копенгаген	DDP Київ	DDP Київ
6	Форма розрахунку	Банківський переказ	Банківський переказ	Банківський переказ
7	Кількість (кг)	19300	17600	19300

Джерело: результати досліджень автора

I. Додаткова інформація для проведення розрахунків:

1. Курси валюти на дату складання конкурентного листа: 1 € – 1,345 \$.
2. Знижка на вторгування складає 5%.
3. Знижка за кількість – 5 % за кількість 15000-18000кг, 9% за 18001 - 19500кг.
4. Термін поставки – 60 днів.
5. Індеси цін наведені за даними європейської статистики:
2018 – 109,6%
2019 – 111,91%
2020 – 116,40%
6. Транспортні та інші витрати:
- витрати на навантаження та розвантаження – 1,5% ціни товару;
- витрати на транспортування Копенгаген-Київ складають 8% ціни;
7. Витрати на митне очищення товару в Данії – 3% вартості контракту.

II. Приведення цін конкурентних матеріалів до єдиної валюти.

Визначимо ціну товару у єдиній валюті для Rock:

$$1,65 \$ / 1,345 = 1,22 €;$$

Для «Loga Paris» ціна товару визначена в євро і становить 1,32 €;

Визначимо ціну для ТОВ «Белтрамп»:

$$1,62 \$ / 1,345 = 1,20 €.$$

Розрахунок сумарної поправки на комерційні умови передбачає визначення:

- поправки на інфляцію (приведення за терміном угоди) (K1);
- поправки на базисні умови поставки (K2);
- поправки на умови платежів (K3);
- поправки на кількість (K4);
- поправки на вторгування (K5);
- поправки на вторгування (K6).

Сумарна поправка на комерційні умови розраховується шляхом додавання всіх зазначених поправок.

1. Приведення за терміном угоди (поправка на інфляцію).

Приведення конкурентних матеріалів здійснюється за такою формулою:

$$C_1 = C_0 \times \frac{I_1}{I_0},$$

де C_1 – приведена ціна за терміном угоди; C_0 – ціна, запропонована фірмою у конкурентному матеріалі; I_1 – індекс цін на дату поставки за контрактом; I_0 – індекс цін на запропонований у конкурентному матеріалі термін здійснення поставки.

Поправка на інфляцію розраховується за формулою:

$$K_1 = C_1 - C_0$$

Поправка на інфляцію для «Rock»:

$$1,22 * (116,40 / 109,63) - 1,22 = 1,30 - 1,22 = 0,08;$$

Для «Lora Paris» поправку не потрібно розраховувати, адже контракт укладений у 2018 році;

Поправка на інфляцію для ТОВ «Белтрамп»:

$$1,62 * (116,40 / 111,91) - 1,62 = 1,68 - 1,62 = 0,06.$$

2. Поправка на базисні умови поставки.

Необхідно привести ціну за базисними умовами до DDP Київ. Розрахуємо поправку для «Rock»:

$$1,22 * 0,015 = 0,018;$$

$$1,22 * 0,08 = 0,098$$

$$1,22 * 0,03 = 0,007.$$

В даному випадку сумарна поправка за базисними умовами буде становити 0,123.

3. Поправка на кількість.

Ця поправка враховує обсяг закупленого товару порівняно з плановими умовами майбутньої угоди. Для «Rock» та ТОВ «Белтрамп» не потрібно розраховувати поправки, так як їх ціна вже містить у собі знижку. Поправка для «Lora Paris»:

$$(1,32 * 1,05) - 1,32 = 1,386 - 1,32 = 0,066.$$

4. Поправка на вторгування.

Дану поправку необхідно розрахувати для «Lora Paris»:

$$1,32 * 0,05 = 0,066.$$

Сума поправок становитиме:

Для «Rock»:

$$+0,08 + 0,123 = +0,203$$

Для «Lora Paris»:

$$(-0,066) + (-0,066) = -0,132$$

Для ТОВ «Белтрамп»:

$$+0,06$$

Ціна контракту з урахуванням усіх поправок:

«Rock»:

$$1,22 + 0,203 = 1,42$$

«Lora Paris»:

$$1,32 - 0,132 = 1,19$$

ТОВ «Белтрамп»

$$1,20 + 0,06 = 1,26$$

Середня ціна контракту:

$$\text{Ц.сер.} = (1,42 + 1,19 + 1,26) / 3 = 1,29 \text{ €}.$$

$$\text{Ц мін.} = 1,20 \text{ €}.$$

Конкурентний лист щодо порівняльних конкурентних матеріалів при імпорті кормів для тварин підприємствами-імпортерами представлено в додатку Б.

Таким чином, з урахуванням представленого конкурентного листа, затверджена ціна щодо постачання продукції за позицією «Корм для тварин» підприємством ТОВ «АТБ-Маркет» від польського постачальника - компанії «Royal Canin» у 2021 році становитиме 1,25 € за 1 кг товару.

7. Розробка проекту зовнішньоекономічного контракту.

Етапи виконання зовнішньоторговельного контракту, документообіг та терміни виконання зазначені у табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Послідовність виконання зовнішньоторговельного контракту щодо постачання

продукції за позицією «Корм для тварин» підприємством ТОВ «АТБ-Маркет»

№ пор.	Стадія виконання ЗТК	Назва документів, що забезпечують виконання кожної стадії	Термін виконання кожної стадії	
			відповідно до умов ЗТК	фактичний
1	Прийняття рішення на підприємстві щодо потенційної угоди з іноземним партнером	Рішення керівництва	відповідно до умов ЗТК	виконано
2	Пошук іноземного партнера	Звіти про пошук партнера, комерційні пропозиції, прайс-листи, конкурентні матеріали, конкурентний лист	відповідно до умов ЗТК	виконано
3	Укладання контакту з обраним іноземним партнером	Запит на ofertу, протоколи та звіти внутрішніх зборів та конференцій, протоколи та звіти телефонних переговорів	відповідно до умов ЗТК	виконано
4	Проведення економічних розрахунків щодо ціни та якості продукції	Протоколи пропозицій, накази щодо прийняття чи відхилення пропозицій, калькуляції витрат, розрахунки технічних параметрів, кількості та ваги продукції	відповідно до умов ЗТК	виконано
5	Укладання контракту та узгодження строків виконання	Зовнішньоторговельний контракт, бухгалтерські документи	відповідно до умов ЗТК	виконано
6	Отримання від партнера товарів	Товаросупроводжуючі документи, зокрема транспортного оформлення, (накладні, рахунки-фактури) документи митного оформлення (вантажно-митна декларація, декларація митної вартості, складські свідоцтва тощо)	відповідно до умов ЗТК	виконано
7	Оплата товарів та розрахунок ефективності операції	Відповідного умов, передбачених у контракті, банківські виписки, платіжні доручення, аудиторські документи, бухгалтерські документи.	відповідно до умов ЗТК	виконано

Джерело: результати досліджень системи документообігу підприємства

Зовнішньоекономічний контракт на ТОВ «АТБ-Маркет» розробляється відділ зовнішньоекономічних зв'язків. Оскільки підприємство має вже певні налагоджені зв'язки з польськими партнерами, немає потреби у проведенні переговорів особисто, тому доцільно провести переговори за допомогою

телефону. Крім того, умови майбутньої угоди є типовими і не потребують додаткового уточнення. У цьому випадку комерційний директор ТОВ «АТБ-Маркет» по телефону затверджує ціну, кількість, якість товару, базисні умови постачання та строк поставки. Після цього сторони оформлюють свою домовленість письмово, укладаючи зовнішньоторговельний контракт.

2.3. Прогнозування фінансових результатів підприємства внаслідок реалізації запропонованих заходів

Розрахунок економічної ефективності імпоротної операції проводиться шляхом зіставлення досягнутого економічного результату (ефекту) з витратами ресурсів на отримання цього ефекту.

На рівні підприємства під економічною ефективністю зовнішньоторговельних операцій розуміють ступінь збільшення доходу від цих операцій. Критерієм економічної ефективності є прибуток як основна міра ефективності [30, с.93].

Таким чином, запропоновано ТОВ «АТБ-Маркет» здійснювати постачання продукції за позицією «Корм для тварин» від польського постачальника - компанії «Royal Canin» у 2021 році.

Умови майбутньої угоди міжнародної імпоротної операції ТОВ «АТБ-Маркет» представлено в табл. 2.7.

Таблиця 2.7

Умови угоди міжнародної імпоротної операції з постачання продукції за позицією «Корм для тварин» ТОВ «АТБ-Маркет» від польського постачальника - компанії «Royal Canin» у 2021 році

Найменування умови	Дані
Найменування товару	Корм для тварин
Країна-експортер	Польща
Ціна за одиницю (кг.)	1,25 €
Загальна кількість товару, що імпортується, кг.	10000
Продовження таблиці 2.7	
Умови постачання	DDP Київ
Курс НБУ на час здійснення платежів	29,1012

Ставка митного тарифу за 1 од: повна	5 %
пільгова	0%
ПДВ	20%

Джерело: результати розрахунків автора

Механізм оцінки ефективності ЗТО має проводитися у кілька етапів:

- визначення витрат на здійснення ЗТО (у тому числі собівартості товару при імпорті, витрат на транспортування у відповідності до обраного базису поставки, витрат на реалізацію товару на ринку України тощо);
- визначення митних платежів за даним видом ЗТО;
- розрахунок доходів підприємства від здійснення операції;
- обчислення ефекту та ефективності ЗТО.

Орієнтовна ціна реалізації товару, що імпортується (корм для тварин) на внутрішньому ринку України складає 68 грн. за кг (без ПДВ). Структуру витрат, пов'язаних із закупівлею товару та його реалізацією на внутрішньому ринку України наведено в таблиці 2.8.

Таблиця 2.8

Структура витрат щодо ціни контракту на постачання продукції за позицією

«Корм для тварин» ТОВ «АТБ-Маркет» від польського постачальника - компанії «Royal Canin» у 2021 році

Витрати	% до ціни контракту
Витрати на транспортування до кордону	15%
Витрати на страхування	7%
Витрати на навантаження	3%
Витрати на розвантаження	4%
Комісійні експедитора	0,50%
Витрати на зберігання на складі експортера	2%
Матеріальні витрати імпортера	0,90%
Витрати на оплату праці логістичного персоналу	5%
Відрахування від ФОП	38,3% від ФОП

Джерело: результати розрахунків автора

На основі наведених даних розраховуємо ефективність майбутньої імпоротної операції:

Контрактна вартість товару в національній валюті = $1,25 \times 10000 \times 29,1012$
 = 363765,00 грн.

Митна вартість товару = $12500 - (0,04 + 0,009 + 0,05 + 0,05 \times 0,383) \times 12500 = 12500 - 1476,9 = 11023,1$ Євро $\times 29,1012 = 320785,4$ грн.

Мито = $320785,4 \times 5 \% = 16039,3$ грн.

ПДВ = $(320785,4 + 16039,3) \times 20 \% = 67364,9$ грн.

Витрати імпортера = $12500 \times (0,04 + 0,009 + 0,05 + 0,05 \times 0,383) = 1476,9$ Євро $\times 29,1012 = 42979,6$ грн.

Імпортна вартість контракту в національній валюті (собівартість імпортової операції) = $363765,0 + 16039,3 + 67364,9 + 42979,6 = 490148,8$ грн.

Виручка від реалізації імпортованої продукції на внутрішньому ринку = 68 грн. $\times 10000$ кг = $680000,0$ грн.

Ефект імпорту = $680000,0 - 490148,8 = 189851,2$ грн.

Чиста рентабельність імпорту за доходом = $189851,2 / 680000,0 = 27,92 \%$.

Комерційна рентабельність імпортової операції = $490148,8 / 680000,0 = 72,08 \%$.

Результати проведених розрахунків фінансових результатів підприємства ТОВ «АТБ-Маркет» внаслідок реалізації запропонованих заходів представлено у табл. 2.9.

Таблиця 2.9

Прогноз фінансових результатів підприємства ТОВ «АТБ-Маркет» внаслідок реалізації запропонованих заходів у **2021 році**

Показники	Значення
Митна вартість товару, грн.	320785,4
Вартість сплаченого мита, грн.	16039,3
Вартість сплаченого ПДВ, грн.	67364,9
Витрати імпортера, грн.	42979,6
Імпортна вартість контракту в національній валюті (собівартість імпортової операції), грн.	490148,8
Виручка від реалізації імпортованої продукції на внутрішньому ринку, грн.	680000,0
Ефект імпорту (прибуток), грн.	189851,2
Чиста рентабельність імпорту за доходом, %	27,92
Комерційна рентабельність імпортової операції, %	72,08

Джерело: результати розрахунків автора

Отже, провівши розрахунки, можемо зробити висновок, що розроблена

міжнародна імпортна операція є ефективною, оскільки на 1 вкладену гривню підприємство отримує гривні 1,38 грн доходу. Ефект імпорту (чистий прибуток) від здійснення імпоротної операції становитиме 189851,2 тис.грн. Чиста рентабельність імпорту за доходом матиме досить високе значення на рівні 27,92 %, а комерційна рентабельність імпоротної операції становитиме 72,08 %.

Водночас, загальними кроками для підвищення ефективності міжнародної імпоротної діяльності підприємства ТОВ «АТБ-Маркет» слід вважати наступні:

- формування чітких цілей і пріоритетів міжнародної спеціалізації та зовнішньоекономічної імпоротної діяльності ТОВ «АТБ-Маркет»;
- постановка логістично-постачальницької діяльності ТОВ «АТБ-Маркет» по глибокому і всебічному дослідженню ринків постачання імпортованої продукції.
- розробка та використання сучасних міжнародних маркетингових програми, які б ефективно поєднували світові досягнення у сфері маркетингу з досвідом імпоротної діяльності ТОВ «АТБ-Маркет»;
- визначення сильних і слабких місць конкурентів на внутрішньому ринку та у міжнародному середовищі.

Можна зробити висновок, що ефективна імпортна політика у формі постачальницьких операцій повинна спиратися на найбільш вигідні торговельні контракти, що дозволятимуть максимізувати прибуток ТОВ «АТБ-Маркет» від реалізації імпортованої продукції на внутрішньому ринку України.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження ефективності зовнішньоекономічних імпорتنих операцій підприємства можна зробити наступні висновки:

1. Визначено, що ТОВ «АТБ-Маркет» (широко відома як «АТБ») - найбільша українська мережа супермаркетів як за товарообігом, так і за числом магазинів. Мережа продуктових супермаркетів «АТБ-Маркет» входить до складу дніпровської корпорації АТБ. Націленість на результат, розвиток професійних якостей, дотримання корпоративних норм та високий рівень відповідальності кожного співробітника роблять можливим досягнення місії підприємства:

2. Аналіз показав, що компанія ТОВ «АТБ-Маркет» діє прибутково, про що свідчать дані показників чистого доходу від реалізації продукції, чистого прибутку. Зокрема в 2016 році чистий дохід від реалізації послуг становив 40912 тис.грн. В 2020 році відбулося збільшення чистого доходу на 29212 тис.грн або на 71,40% в порівнянні з 2016 роком, що склало 70124 тис.грн. Чистий прибуток підприємства є значним, і як позитивне слід відмітити його зростання в 2016-2020 роках. Слід відзначити, що ТОВ «АТБ-Маркет» є рентабельним, однак в 2017 році спостерігалась тенденція до зниження рівня рентабельності в порівнянні з 2016 роком.

3. Встановлено, що чистий дохід від ЗЕД на підприємстві ТОВ «АТБ-Маркет» впродовж 2016 – 2020 рр. практично завжди зростав, у 2017 р. порівняно з 2016 р. на 7,65 %, у 2018 р. порівняно з 2017 р. на 28,09 %, у 2019 р. порівняно з 2018 р. на 11,35 %, у 2020 р. порівняно з 2019 р. зріс на 16,99 %. Частка чистого доходу від ЗЕД у чистому доході знаходиться в межах 34,2 % - 37,1 % протягом 2016 – 2020 років, що свідчить про направленість підприємства ТОВ «АТБ-Маркет» на внутрішню торговельну діяльність.

4. За результатами проведеного дослідження встановлено, що найбільша частка чистого доходу від зовнішньоекономічної діяльності підприємства у 2016

р. спостерігається з реалізації продовольчих товарів – 25,30%, у 2017 р. – 26,20%, у 2018 р. – 24,20%, у 2019 р. – 23,10%. Найбільша частка чистого доходу від зовнішньоекономічної діяльності підприємства у 2020 р. отримана від продовольчих товарів – 24,20%.

5. Узагальнено, що на підприємстві ТОВ «АТБ-Маркет» на протязі останніх трьох років спостерігається активне негативне зовнішньоторговельне сальдо, тобто імпорту продукції з іноземних країн перевищує експорт власної продукції. Зокрема, питома вага експорту продукції підприємства в сумі доходу (виручки) від реалізації товарів становить в середньому за чотири роки 35 %. Більше того, вона збільшується, хоча і повільними темпами. Це свідчить про тенденцію збільшення обсягів продажу продукції за кордон в порівнянні з обсягами продажу продукції в Україні, що в свою чергу сигналізує про більшу привабливість закордонних ринків і намагання підприємства залучити більше валютних ресурсів.

6. Обґрунтовано, що зовнішньоекономічна імпортерна діяльність підприємства ТОВ «АТБ-Маркет» здійснюється для того, щоб підвищити рівень його добробуту і забезпечити цільовий обсяг прибутку від реалізації імпортованої продукції. Звідси важливе значення для підприємства ТОВ «АТБ-Маркет» набуває питання підвищення ефективності зовнішньоекономічних імпортних операцій підприємства.

7. Встановлено, що у 2020 р. відбулося збільшення чистого доходу від реалізації імпортової продукції ТОВ «АТБ-маркет» на 2416 тис.грн., або на 14,69 %, що склало 18859 тис.грн. Водночас, повна собівартість імпортової продукції у 2020 р. становила 15293 тис.грн., що на 1578 тис.грн., або на 11,51 % більше, ніж у 2019 р. Прибуток від імпортової діяльності до оподаткування, також, має тенденцію до зростання на 838 тис.грн., або на 30,72 %. Валютна ефективність імпорту практично не змінилась і склала 33,86 % у 2020 р.

8. Доведено, що коли ТОВ «АТБ-Маркет» виходить на зовнішній ринок та здійснює імпортні операції, необхідно розробити та впровадити такі імпортні операції, які б дозволили отримати прибуток від продажу товарів на

внутрішньому ринку або задовольнити власні потреби компанії в товарах / послугах. Питання підвищення ефективності імпортової діяльності ТОВ «АТБ-Маркет» слід розглядати комплексно з визначенням основних стратегічних орієнтирів підприємства та оцінкою його можливостей при реалізації обраної стратегії імпорту.

9. Аналіз показав, що найбільшу частку в структурі обсягів імпорту продукції за асортиментною позицією «Товари для тварин» ТОВ «АТБ-Маркет» займає позиція «Корм для тварин», а саме 45,9 % у 2020 р., що на 0,7 пунктів більше, ніж у 2019 р. За таких умов, вважаємо, що доцільним є розширення існуючого асортименту імпортованої продукції за позицією «Корм для тварин» шляхом більш широкої диференціації іноземних постачальників цих товарів.

10. Провівши розрахунки, можемо зробити висновок, що розроблена міжнародна імпортна операція є ефективною, оскільки на 1 вкладену гривню підприємство отримує гривні 1,38 грн доходу. Ефект імпорту (чистий прибуток) від здійснення імпортової операції становитиме 189851,2 тис.грн. Чиста рентабельність імпорту за доходом матиме досить високе значення на рівні 27,92 %, а комерційна рентабельність імпортової операції становитиме 72,08 %.

11. Обґрунтовано, що ефективна імпортна політика у формі постачальницьких операцій повинна спиратися на найбільш вигідні торговельні контракти, що дозволятимуть максимізувати прибуток ТОВ «АТБ-Маркет» від реалізації імпортованої продукції на внутрішньому ринку України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондарчук Л.В. Економічний аналіз технології здійснення експортно-імпортних операцій України як учасника світової організації торгівлі. Моніторинг біржового ринку. 2015. № 1. С. 12-15.
2. Брояка А.А. Оцінка та шляхи підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. Серія: Економічні науки. Полтава. 2012. Випуск 5. Том 2. С. 46–51.
3. Бутинець Ф. Облік і аналіз зовнішньоекономічної діяльності. Житомир: Рута, 2011. 544 с.
4. Вівич О. Аналіз зовнішньоекономічної діяльності. Львів: Афіна, 2014. 140 с.
5. Вітлінський В.В. Ризикологія в зовнішньоекономічній діяльності : навч. посіб. К. : КНЕУ, 2018. 424 с.
6. Вічевич А.М. Основи зовнішньоекономічної діяльності : навч. посіб. Л. : Афіша, 2015. 272 с.
7. Вольчик О., Дубицький Д. Визначення зон економічних ризиків на основі аналізу показників економічної безпеки підприємства. Економіст. 2019. № 8. С. 40-43.
8. Георгіаді Н.Г. Основи зовнішньоекономічної діяльності: теоретичні основи і прикладні аспекти : навч.-метод. посіб. Л. : Інтелект-Захід, 2016. 260 с.
9. Гребельник О. Основи зовнішньоекономічної діяльності: підручник. 3-тє вид., перероб. та доп. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 432 с.
10. Дахно І.І. Основи зовнішньоекономічної діяльності : навч. посіб. Міжрегіон. акад. упр. персоналом. К. : Персонал, 2019. 314 с.
11. Загородній А.Г. Зовнішньоекономічна діяльність : термінолог. слов. К. : Кондор, 2017. 168 с.
12. Залізнюк В.П. Можливості та напрями розвитку імпортової діяльності підприємств в умовах інтеграції України в європейський економічний простір.

Проблеми і перспективи розвитку підприємництва. № 2 (9). 2015. С. 91-96.

13. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств: навч. посіб. / за ред. Ю. Козака, Н. Логвінової, І. Сіваченка. 2-ге вид., перероб. та доп. Київ: Центр навчальної літератури, 2016. 792 с.

14. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : навч. посіб. / за ред. О. В. Шкурупій. К. : Центр учбової літератури, 2012. 234 с.

15. Ковтун О.Е., Грабенко С.В., Музика А.В. Удосконалення управління експортно-імпортними операціями підприємства. Матеріали X Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції «Актуальні проблеми сучасної науки». Київ. 2018. Ч. 1. С. 20-25.

16. Кононенко О.С., Дунська А.Р. Форми організаційного забезпечення імпортової діяльності промислових підприємств України. Актуальні проблеми економіки і управління: Зб. наук. праць. К.: НТУУ «КПІ», 2020. Вип. 8. С. 143-150.

17. Кривов'язюк І.В. Комплексна економічна діагностика підприємства : монографія. Луцьк : РВВ Луцького НТУ, 2012. 226 с.

18. Кудлай В.Г. Особливості експортно-імпортової діяльності у зовнішньоекономічній діяльності України. Економіка. Фінанси. Право. 2020. №3. С. 3-9.

19. Малярець Л.М., Моргун Г.В. Аналіз ефективності експортно-імпортової діяльності підприємства для її стратегічного контролінгу. Бізнес-інформ. 2015. № 1. С. 76-83.

20. Маталка С.М. Управління ефективністю зовнішньоекономічної діяльності підприємств : монографія. Луганськ : Ноулідж. 2011. 210 с.

21. Мельник О.Г. Індикатори оцінювання ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Вісник Національного університету "Львівська політехніка". 2017. № 599. С. 124-130.

22. Моргун Г.В. Концепція стратегічного управління експортно-імпортової діяльності підприємства. Вісник Хмельницького національного університету. Серія «Економічні науки». 2014. № 2. Том 1. С. 71-77.

23. Новицький В.Є. Міжнародна економічна діяльність України: підручник. К.: КНЕУ, 2017. 453 с.
24. Офіційний сайт компанії ТОВ «АТБ-Маркет». URL: <https://www.atbmarket.com/uk/>
25. Пазуха М.Д. Зовнішньоекономічна діяльність (загальні положення) : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Україн. акад. бізнесу та підприємництва. К. : Центр навч. л-ри, 2016. 230 с.
26. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16 квітня 1991 р. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>
27. Пуханська Я.П. Аналіз ефективності зовнішньоекономічної діяльності машинобудівного підприємства. Вісник Хмельницького національного університету 2020. №3. С. 85–89.
28. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посіб. К.: Знання, 2014. 654 с.
29. Семенов Г.А. Економічна ефективність зовнішньоекономічної діяльності акціонерного товариства. Економічний вісник Донбасу. 2013. № 4. С. 54-59.
30. Фатенок-Ткачук А.О. Аналізування факторів впливу на розвиток зовнішньоекономічної діяльності. Наукові праці КНТУ. Економічні науки. 2016. № 17. С. 93-100.
31. Федоронько Н.І. Аналіз ефективності експортних та імпорتنих операцій. Глобальні та національні проблеми економіки. 2016. Випуск 10. С. 34-42.
32. Шереметинська О.В., Варфоломєєва Ю.Р. Оцінка ефективності імпорتنих операцій підприємств. Причорноморські економічні студії. 2017. № 24. С. 97-100.
33. Якубовський М. Ефективність зовнішньоекономічної діяльності підприємств в Україні. Актуальні проблеми економіки. 2020. № 6. С. 9-14.

Додаток Б

Конкурентний лист №1

Розрахунок імпоротної ціни корму для тварин

№ пор.	Етапи приведення цін та зміст поправок, що вносяться	Умови майбутнього контракту	Конкурентні матеріали					
			Rock		Lora Paris		ТОВ «Белтрамп»	
			дані	поправки	дані	поправки	дані	поправки
0	Ціна в валюті		1,65 \$		1,32 €		1,62 \$	
	Вал. курс на момент складання		1,345		1		1	
1	Ціна в єдиній валюті	€	1,22 €		1,32 €		1,20 €	
2	Приведення за комерційними умовами							
2.1	Поправка на інфляцію, K1	2017	2015	+0,08	2014	-	2016	+0,06
2.2	Поправки на базисні умови поставки, K2	DDP Київ	EXW Копенгаген	+0,123	DDP Київ	-	DDP Київ	-
2.3	Поправки на умови оплати, K3	100% передплата	100% передплата	-	100% передплата	-	100% передплата	-
2.4	Поправки на кількість, K4	1	-	-	1	+0,066	-	-
2.5	Поправка на вторговування, K5	ЗТК	ЗТК	-	Комерційна пропозиція	+0,066	ЗТК	-
2.6	Сумарні поправки на комерційні умови, Kс			+0,203		-0,132		+0,06
3	Приведена ціна за ком. умовами		1,42		1,19		1,26	
4	Середня ціна	1,29						
5	Мінімальна ціна	1,20						
6	Затверджена ціна	1,25						